

Hjemmepædagogordningen

Forældreperspektiver på en forebyggende tidlig indsats ved
Svendborg Kommunes Sekretariat og Dagtilbud

Speciale i Sociale Interventionsstudier

Af Janne Maj Valentin Jacobsen

Roskilde Universitet

1. juni, 2021

Vejleder Jan Kampmann

Antal tegn 151197 Studienr. 59898

Abstract

This thesis regarding social interventional studies is a qualitative case study with a social constructionist approach to the parent perspective in a preventive, early intervention called “the in-home support initiative” of Svendborg municipality’s Secretariat and Daycare unit. The thesis statement investigates the following question: “Which understandings of the child and a good childhood exist in connection with the in-home support initiative of Svendborg Municipality and what implications does this have for the families taking part in the initiative?”. By means of Davies and Harrés’ Positioning Theory, the thesis strives to illustrate how the available discursive practices in relation to the initiative and the appertaining subject positions implicates the families’ participation in the initiative. In addition, the analysis contains an element of discussion i.e. through Hennem and Juhl’s critique of the initiatives within childcare. The empirical data has been gathered through semi structured interviews with different stakeholders of the initiative, incl. a project manager within the municipality, four in-home supporters and five parents. Part of the interview was conducted with inspiration from Haavind’s life mode interview. The analytic strategy was conducted with the use of Bagge Kousholt’s conditioning, meaning and reasoning analytic approach regarding reading across and in depth. The analysis concludes that it is important for the families’ participation in the initiative that the parties succeed in obtaining a common understanding of the problem, which is established through a negotiation of subject positions and the understanding of children, the good childhood and parenthood. Before this understanding is achieved, the parents’ participation is characterized by insecurity towards parenthood in different ways. If a common understanding is achieved between the professionals and the parents, it leads to the creation of complementary subject positions and a foundation of a more meaningful initiative from a parental perspective and a better base for parental collaboration. The discussion of the thesis contains a series of points to pay attention to in practice. A general point is the importance of examining the initiative’s risk of having a discriminating effect on the families and encouragement to insist on a more diverse understanding of parenthood. Likewise, the discussion points out that the use of the term social inheritance and communication problems as reasons for the initiative, can have negative indication for the parents.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	4
2. Problemfelt.....	5
Kontekstualisering	5
Politisk omlægning til tidlige forebyggende indsatser	8
Model for hjemmepædagogordningen	12
Afgrænsning	13
Problemformulering	14
3. State of the art.....	16
Forskning i tidlig indsats	16
Tidlige indsatser på dagtilbudsområdet	18
Forældreinddragelse i interventioner	19
4. Videnskabsteori.....	22
Socialkonstruktionisme	22
5. Teori.....	26
Positioneringsteori	26
Magt	30
6. Metodiske overvejelser	34
Undersøgelsesdesign - Casestudiet	34
Semistrukturerede interviews	34
Transskribering	37
Ethiske overvejelser.....	37
Kvalitet i kvalitative undersøgelser	39
Kritik af metode.....	39
7. Diskuterende analyse	40
Analysestrategi	40
Analyse	41
Hjemmelæringsmiljøet- dagtilbuds nye ansvarsområde	41
Subjektpositioner i hjemmepædagogordningen.....	43
Forståelsen af det gode børneliv.....	44
Forhandlinger af forståelsen af barnet.....	47
Bekymringerne forud for indsatsen	49
Fra usikkerhed til tryghed.....	52

Standardisering af børneopdragelse	55
8.Konklusion	60
9.Perspektivering.....	62
Opmærksomhedspunkter i hjemmepædagogordningen.....	62
10.Referencer	65

1. Indledning

Igennem de sidste par årtier har der været et stigende politisk fokus på en forebyggende og tidlig¹ indsats hos børn i risiko for udsathed. Bl.a. i Svendborg² kommune på dagtilbudsområdet findes en såkaldt hjemmepædagogordning, som er et tilbud til familier m. børn fra 0-24 måneder m. problematikker, som bedømmes at kunne løses ved at modtage støtte og vejledning i hjemmet.

I specialet undersøges fire familiers hjemmepædagogforløb med det overordnede formål at få viden om, hvilke betydninger tilgængelige diskursive praksisser i ordningen har for familiernes deltagelse set ud fra forældrenes perspektiv. Specialet undersøger hvilke forståelser af barnet og det gode børneliv, der er til stede i hjemmepædagogordningen og i dennes kontekst, samt hvilke positioneringer af hhv. barnet og forældrene, der skabes ifm. praksis. En fælles betegnelse for de fire deltagende familier er, at der har været en bekymring for deres barns trivsel el. udvikling i det tilknyttede dagtilbud el. hos sundhedsplejersken, som har ført til familiens deltagelse i den kommunale hjemmepædagogordning.

Jeg har tidl. beskæftiget mig med udsatte børn og unge og har herigennem oplevet en håbløshed i den pædagogiske praksis, når problemer i børns liv har vokset sig store, før nogen har sat ind. Jeg er derfor tilhænger af den forebyggende og tidl. indsats på børneområdet³ og ville ønske, at alle børn kunne have et godt børneliv uden problemer. Samtidig er jeg, via mit fokus på forældrenes perspektiv i ordningen, også interesseret i, hvad udfordringerne ifm. indsatsen kan være. Specialet indeholder derfor en kritisk diskussion af de normative forståelser, der ligger til grund for tidl. indsatser, og disses betydninger for familierne. Dette benyttes endvidere til at skabe nogle opmærksomhedspunkter for interventionen, som kan tages i betragtning for det overordnede mål for undersøgelsen om, i samarbejde med Sv. kommunes Sekretariat og Dagtilbud, at bidrage til at udvikle og styrke kommunens model for hjemmepædagogordningen. I flg. afsnit præsenteres undersøgelsens problemfelt i form af en kontekstualisering af hjemmepædagogordningen. Formålet med kapitlet er at danne en relevant vidensbase ift. at forstå undersøgelsens genstandsfelt.

¹ Herefter forkortet tidl.

² Herefter forkortet Sv.

³ Område forkortes herefter omr.

2.Problemfelt

Kontekstualisering

I dette afsnit skitseres kort den historiske udvikling af forståelsen af børn og forælderrollen i ifm. udvikling af forståelsen af det gode børneliv. Samtidig beskrives, hvordan interventioner på børneomr. forandres over tid og hvordan dagtilbudsområdet bliver en del af den statslige forebyggende tidl. indsats og de kritiske perspektiver på dette. Indledende i kontekstualiseringen forklares ordningen som en social intervention.

Hjemmepædagogordningen som social intervention

Hjemmepædagogordningen kan defineres som en social intervention, da den udgør en indgriben i menneskers liv, der intenderer at skabe en social og meningsfuld forandring omkring noget, der anses som et potentielt socialt problem (Hagedorn-Rasmussen & Krøjer, 2019, s.7). Interventionen kan også anses som en indgriben i familiernes meningsskabelsesprocesser, der "forstyrres konstruktivt" via hjemmepædagogernes støtte mhb. på at skabe en forandring i fam. måder at handle på i forhold til, hvad der normativt forstås som det gode børneliv (ibid, s. 9, s.18). Ordningen ansues som en top-down intervention (Krogstrup, 2016, s.34), der, m. en politisk styring og lovgivningsmæssig legitimering, udføres i praksis gennem det kommunale dagtilbud. Interventionens eksistensberettigelse kan altså findes i den dominerende viden og dertilhørende⁴ normative forståelse af det gode børneliv. Herigennem opstår en risiko for at overgå til at få form af social kontrol, fremfor at forstås som hjælp til et socialt problem. Dette kan bl.a. opstå, når der er modstridende opfattelser af meningsfuldhed i interventionen (Dupret, Krøjer & Baagøe-Nielsen, 2016, s. 11, s. 13-14). Denne balance ml. støtte og social kontrol ifm. ordningen, videreføres som et fokuspunkt undersøgelsesforløbet igennem.

Følgende afsnit bidrager til at danne et overblik over den historiske udvikling af forståelser ifm. børn og forælderrollen.

Historisk skitsering af forståelser af barnet og forældreskab

Forebyggende indsatser på børneomr. blev sidst i 1950'erne indført i dansk politik. Staten vedtog at kunne yde støtte til forældre, så varetagelsen af forældreopgaven kunne videreføres i hjemmet fremfor at fjerne børnene hjemmefra (Juhl, 2014, 94-96). I efterkrigstiden voksede

⁴ Tilhørende forkortes herefter tilh.

troen på udviklingspsykologiens⁵ teorier om børns udvikling og behov. Denne forståelse af barnet antydede, at barnets natur skulle værnes om, men også udvikles på (Øland, 2010, i Gilliam & Gulløv, 2012, s. 50). I denne tidl. udviklingspsyk. blev barnet forstået, som passiv og skrøbelig og afhængig af især morens kompetence til at opfylde barnets behov. Moren blev set som central ift. at være enten en trussel for det gode børneliv el. som skaberen af dette (Juhl, 2014, s. 252). Institutionaliseringsen af børn ansås på daværende tidspunkt som "barnets bedste", og institutioner ansås som rum, hvor det gode børneliv kunne leves, afskåret fra en "ubarmhjertig voksenverden" (Gilliam & Gulløv, 2012, s.50). Der var en udbredt forståelse af børn som passive modtagere, men i løbet af '80-90erne blev denne erstattet af forståelsen af børn som sociale aktører. Følgende citat beskriver denne forståelse:

"Børn(...)bidrager selv aktivt til at skabe mening og betydning igennem deres sociale relationer, interaktioner og kropslige kommunikation, hvorfor de må betragtes som sociale aktører."(Warming et al, 2017, s.224).

Barndomssociologien fastlægger samtidig perspektivet på børn som kompetente aktører og "beings", som en modsigelse af den ellers dominerende udviklingspsyk. forståelse af barnet som mangelfuld el. uudviklet "receptor" og "becoming". Der blev gjort oprør mod den tidl. umyndiggørelse af barnet, og fokus blev rettet mod børns rettighed til at være (Kampmann, 2003, s.81) også kaldet det kompetente barn (Hennum, 2015, s.132).

[Investeringen i det gode børneliv](#)

I 1989 blev Børnekonventionen oprettet (Warming et al, 2017, s.224), og FN's børnekommission blev ratificeret i Danmark i 1991. If. Pernille Juhl (2014, s.96-97) er dette epokegørende for børns politiske status som borgere m. særskilte rettigheder baseret på, hvad man mente hang sammen m. opfyldelsen af barnets behov og hermed "barnets bedste".

I starten af 00'erne bliver det politiske fokus især rettet mod at undgå udsathed hos børn. I denne sammenhæng udses dagtilbudssomr. som central ift. at styrke læring, der opfattes som modvirkende en social negativ arv og som skal sikre et godt børneliv for alle (ibid, s. 98).

Nicole Hennum (2014, s.449) problematiserer udviklingspsyk. normative forståelse af barnet som et menneske m. behov, der endvidere er globalt, uniformt, uden klasse, køn el. etnisk kultur. Ved denne udviklingspsyk. forståelse kan forældre bl.a. risikere at blive anskuet som

⁵ Herefter forkortet udviklingspsyk.

redskaber til at tilfredsstille barnets behov, som udviklingspsyk. har prædefineret disse. Yderligere gør den neurologiske viden opmærksom på konsekvenser hos barnet ved uopfyldte behov. Samtidig mener Hennem (2014, s.444), at politiske indsatser på børneomr. har baggrund i denne universelle individualiserede forståelse af børn. If. Jan Kampmann (2003, s. 80) skal barnet forstås som en "social kategori", og derfor også som en "historisk konstruktion" og en del af sociale interaktioner i modsætning til den forståelse, som nogle udviklingspsyk. retninger benytter af barnet som et "naturgivent fænomen", og hvor udviklingsskemaer kan forudbestemmes.

If. Hennem (2015, s.131) kan den nuværende europæiske tilgang til børn kaldes "Child-centered". Børn har stor værdi i de europæiske samfund, bl.a. fordi det kan betale sig for den sociale investeringsstat at investere i børn som en form for fremtidig menneskelig kapital. Der er ifm. dette især politisk fokus på børn i udsatte familier og på det udførende børneomr. rolle som aktør for risikovurderinger og tidl. indsats. I denne tilgang forstås børn som sociale aktører m. egne rettigheder. Et fælles formål m. dette er at skabe beskyttelse af børns interesser og fordre en god barndom (ibid, s.441-442).

I nedenstående citat beskriver Børne- og undervisningsministeriet (2021, s.16), hvordan det gode børneliv understøttes igennem dagtilbud i dag.

"De danske dagtilbud skal være med til at understøtte det gode børneliv, forstået som et liv, hvor der er plads, tid og ro til at være barn, og hvor et nært og tillidsskabende pædagogisk personale giver barnet nærvær, omsorg og tryghed til at kunne lære og udvikle sig. Børn opfattes grundlæggende som kompetente og selvstændige, samtidig med at børn har brug for omsorg, udfordringer, positive forventninger og tillid fra det pædagogiske personale" (ibid, s.16).

Herigennem anses den nutidige politiske forståelse af barnet som både kompetent og social aktør, og m. rettigheder til "at være". Samtidig benyttes læring og udvikling som mål og tilfredsstillelse af barnets behov som middel. Følgende afsnit omhandler den politiske omlægning ifm. tidl. forebyggende indsatser på børn- og ungeomr.

Politisk omlægning til tidlige forebyggende indsatser

I dette afsnit kortlægges de centrale træk ved de nutidige politiske forståelser af det gode børneliv, som omlægningen til tidl. forebyggende indsatser baseres på. Til sidst i afsnittet sammenkobles dette m. beskrivelsen af den konkrete hjemmepædagogiske indsats i Sv. kommune.

Pædagogiske læreplaner og social arv

If. Laura Gilliam og Eva Gulløv (2012, s.9) opfattes opdragelse af børn i dag generelt som forældrenes ansvar, men i det danske velfærdssamfund er staten og samfundet også involverede parter. Dette kan anskues i lovgivning på dagtilbudsomr.

I 2004 indførtes Lov om Pædagogiske Læreplaner på dagtilbudsomr., hvor udvikling af børns forskellige⁶ kompetencer blev central (Juhl, 2014, s.104). I Lov om dagtilbud (2011) står det beskrevet at "barnet skal udvikle samhørighed med og integration i det danske samfund" (citeret i Gilliam & Gulløv, 2012, s. 54). Dvs. via indførelsen af de pædagogiske læreplaner anskues målet om udvikling af specifikke færdigheder hos barnet som et dannelsesideal, der går op i individuel læring, men også i en "national forpligtelse" (ibid, s.54). Lov om pædagogiske Læreplaners fokus på læring bliver også benyttet til at modvirke risikofaktorer forbundet m. forældrenes sociale problemer, dvs. til at bekæmpe negativ social arv (Juhl, 2014, s.105).

"Læring og træning af forskellige funktioner (...) fremføres som 'et middel mod negativ social arv', fordi man gennem læring antages at kunne kompensere for forældre og børns 'mangler'. Dermed forsøges det undgået, at sociale problemer får negative konsekvenser for børns fremtidige liv. Sociale problemer søges således håndteret som et læringsproblem." (Juhl, 2014, s. 254).

Forældre ses her som "generationsoverførere" af diverse sociale problemer, og ved at styrke børns læringsmiljø forsøges negative konsekvenser for barnets livskår forebygget. Målet m. den pædagogiske læreplan, anses som en politisk holdning til, at det gode børneliv kan ses ifm. barnets udvikling af færdigheder, som igen skal sikre barnet et godt liv i fremtiden (ibid, s.254).

Socialstyrelsen skriver (u.å, s.8), at man kan opspore via bekymringer, som tyder på, at barnet har behov for støtte pga. barnets omgangskreds el. mistrivsel. Bekymringer kan derfor opstå via en normativ forståelse af den sociale negative arv. If. Juhl "...er der i praksis en meget entydig

⁶ Herefter forkortet forsk.

brug af social-arv figuren som forståelsesramme for, hvad der udgør de væsentligste risici for børns opvækst." (2014, s. 36). Forældres sociale problemer bliver brugt som argumentation for indsatser på børneomr., pga. den centrale placering i forskning i risikofaktorer, som taler imod det gode børneliv (ibid, s.16). Juhl kritiserer omlægningen til tidl. indsatser på børneomr. for at have fokus på kognitive kompetencer og ikke fokusere på hvad, der anses som problematisk ift. det gode børneliv i nuet (ibid, s.41).

Ifm. børnesager i Danmark er langt de fleste familier dårligt stillede socialt og økonomisk (ibid, s.188). De fleste familier, i kontakt m. en beskyttende indsats i Norge, er ligeledes lavindkomst og lavuddannede familier ofte m. etnisk minoritetsbaggrund, og som går under kategorien marginaliserede (Hennum, 2014, s.448, s.452).

Juhl problematiserer den herskende forståelse af familiers problemer, som forårsaget af forældres problematiske personligheder el. familiekultur og videregivelsen af en "dårlig kultur", da dette vender det blinde øje til andre betingelser for forældreskab (2014, s.189). Hennum (2014, s.442) påpeger også risikoen for at overse strukturelle forklaringer på forskellighed i forældreskab og børneliv, og at den viden, der benyttes i politik, gør familier ansvarlige for den strukturelle og økonomiske ulighed i samfundet.

Ideen om den sociale arv er blind overfor barnets komplekse hverdagsliv og udnævner hjemmets kultur som skyldig i problemet (Højholt 1992, 2001, citeret i Juhl, 2014, s. 189-190). Juhl påpeger i stedet, at "sociale problemer må forstås som forankret i strukturelle og sociale betingelser, der får en problematisk personlig betydning for forældre og børn." (ibid, s.189).

Reformer

I 2006 blev Anbringelsesreformen sat i kraft, m. det formål at fokusere på forebyggende og tidl. indsatser og mindske anbringelser af børn udenfor hjemmet. Fokus drejede mod familiebevarende og inddragende indsatser (ibid, s. 106-107). Ifm. dette blev det kommunernes pligt at udforme en børnepolitik, der sikrede en "sammenhæng mellem normalområdet og den særlige indsats over for udsatte børn..." (ibid, s.107).

Barnets reform erstattede i 2011 Anbringelsesreformen (Servicestyrelsen, 2011, s.4). Reformen lægger stor vægt på det forebyggende element i den tidl. indsats, og samtidig vægtes forståelsen af indsatsen som et samarbejde m. og inddragelse af forældre og netværk ift. at løse

barnets vanskeligheder (ibid, s.4, s.11). De professionelle indsats skal i denne forbindelse bl.a. opkvalificeres m. et krav om at "opsøre tegn på problemer i børns liv, FØR problemerne opstår", og hermed skabe en indsats så tidligt som muligt. If. Juhl (2014, s.16) er en måde at sikre det gode børneliv på at gøre det til de professionelle opgave at opsøre mulige problemer, der kan anses som trusler og herved sætte en forebyggende indsats i gang. Der kan ifm. dette anskues en sammenhæng ml. forståelserne af det gode børneliv og bekymringer for børn. Juhl mener "Bekymringer opstår, fordi der er tvivl om hvorvidt børnelivet er godt nok." (ibid, s.15). Logikken i det opsørende arbejde handler altså om at finde frem til de børn, som "afviger fra det normale" el. "mangler kompetencer" (ibid, s. 124).

I Håndbog om Barnets reform (Servicestyrelsen, 2011) gives et eks. på, hvordan forståelsen af det gode børneliv og forældres rolle i en dansk politisk kontekst formuleres:

"... ikke alle børn i Danmark er så heldige. De er vokset op med dårligere forudsætninger end andre børn. Enten fordi de er født med særlige behov, eller fordi de har forældre, som ikke er i stand til at varetage deres behov. Disse børn er blandt de mest udsatte i vores samfund, og som samfund har vi et særligt ansvar over for dem."(ibid, s.4.)

Barnets position defineres altså som udsat, hvis forældrene ikke vurderes at kunne opfylde barnets behov. Det politiske ansvar er her at sikre barnets udvikling og herigennem skabe lige livsvilkår m. andre. Reformen tager udgangspunkt i "barnets bedste" dvs. ved en konflikt ml. dette og forældreinteresser, vægtes det første og trumfer forældrenes evt. modsigelser i indsatsen (ibid, s.13).

[Den styrkede pædagogiske læreplan](#)

I Lov om social service (§8, stk.2 og 3, i Juhl, 2014, s.99-100) står formålet for dagtilbud beskrevet som at give barnet omsorg i samarbejde m. forældrene. Når indsatsen fra forældrenes side vurderes svag, intensiveres dagtilbuddets indsats og forsøger at kompensere for børns sociale problematikker. Denne forståelse kan afspejles i indførelsen af den styrkede pædagogiske læreplan.

I 2017 blev aftalen "Stærke dagtilbud – alle børn skal med i fællesskabet" indgået. En af de tre indsatsomr., som skal styrke dagtilbud, er den styrkede pædagogiske læreplan, der bl.a. skal styrke indsatsen for børn i udsathed (UVMb, u.å). "Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så

børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.” (Dagtilbudslovens § 8, stk. 5, i Børne- og Undervisningsministeriet, 2021, s.26). Dvs. der er et øget politisk fokus på udsathed hos små børn og den tidl. forebyggende indsats både i familier og igennem dagtilbud. I flg. underafsnit skitseres den kommunale omlægning til en tidl. forebyggende tilgang.

Kommunal omlægning til tidlig forebyggende indsats

Begrundelsen for den kommunale omlægning til en tidl. forebyggende tilgang på børneomr., er at give alle børn et godt børneliv, indeholdende værdier som trivsel, sundhed og læring, men har også det formål, at børn kan ”klare sig godt” senere i livet (Iversen et al, 2020, s.7). Almenomr. er en del af omlægningen, og kommunale dagtilbuds inklusion begrundes som vigtig, da børns hverdagsliv bl.a. udspiller sig i dagtilbud (ibid, s.11).

”På almenområdet er det muligt at arbejde med helt tidlige forebyggende indsatser, der vedrører alle børn(...). Disse har til formål at hindre sociale problemer i at opstå ved at understøtte høj trivsel, sundhed og læring i inkluderende sociale fællesskaber. Ved skærpet opmærksomhed på mistrivsel hos et barn (...) eller begyndende tegn herpå, er der på almenområdet også mulighed for tidligt i forløbet at iværksætte forebyggende indsatser tilpasset de risikofaktorer, som har forårsaget en bekymring for et barn.”(Socialstyrelsen, u.å., s.21).

Omlægningen er bl.a. inspireret af Heckmans (se evt. State of the art) forskning og Sveriges tilgang til tidl. indsatser (Iversen et al, 2020, s.16), som påpeger, at udsatte børn generelt har et ringere skoleforløb end andre m. samme kognitive forudsætninger. Ifm. dette er den største beskyttelsesfaktor for udsatte børns udvikling at opnå en god skolegang og uddannelse (Vinnerljung, 2011, citeret i Iversen et al, 2020, s.16).

Herning kommune startede i 2013 et pilotprojekt, og Socialstyrelsen dannede derefter partnerskab m. Herning og to andre kommuner for at udvikle den kommunale omlægning til en tidl. forebyggende indsats på børn- og ungeomr. (Iversen et al, 2020, s.16). I omlægningen fokuseres på kontinuiteten i barnets hverdagsliv, og derfor er inddragelsen og orienteringen mod barnets og familiens ressourcer afgørende, således at blikket rettes mod mulighederne for løsninger i barnets netværk istf. på begrænsninger (Socialstyrelsen, u.å., s.10-11). I omlægningen blev bl.a. hjemmebaserede indsatser anvendt i større grad (Iversen et al, 2020, s.16).

1000 dages programmet

I finanslovsaftalen 2019 blev en milliard dkr. afsat til sårbare familiers børns første 1000 dage. "1000 dages programmet" består bl.a. af "målrettet uddannelse til pædagogisk personale og hjælp i hjemmet til, at familierne kan give børnene en bedre start på livet." (UVMc, u.å). Ifm. dette blev en "pulje til udvikling og implementering af en kommunal støtte- og vejledningsindsats for sårbare og udsatte familier varetaget af hjemmepædagoger fra dagtilbudsområdet" oprettet m. det formål at styrke en tidlig indsats for sårbare børn fra 0-2 år og deres familier ved at tilbyde hjælp og støtte i barnets eget hjem (UVMa, u.å). Puljen blev tildelt Helsingør, Thisted, København og Svendborg kommune (UVMa, u.å).

Model for hjemmepædagogordningen

Modellen for den hjemmepædagogiske indsats kaldes "Støtte og vejledning i hjemmet målrettet sårbare og udsatte familier i barnets første 1.000 dage". Indsatsen skal varetages af pædagoger fra dagtilbudsomr., som støtter og vejleder "udsatte familier med afgrænsede problematikker" i familiernes hjem (UVMa1, 2019, s.1).

Igennem erfaringsdannelsen m. ordningen skal der udvikles en model for indsatsen, som skal kvalificeres i samarbejde m. de andre kommuner og Styrelsen for Undervisning og Kvalitet. Ordningen skal ses ifm. dagtilbudsomr. eksisterende pædagogiske praksis m. den styrkede pædagogiske læreplan (ibid, s.1).

Indsatsens formål

Formålet med indsatsen er at "bidrage til at fremme trivsel, læring, udvikling og dannelse for barnet i dets første 1.000 dage via et fokus på forældre- og opdragelsesrollen ift. at skabe trygge og stimulerende miljøer for børnene i hjemmet (...) derudover at understøtte opskrivning i samt gode overgange til dagtilbud. Pædagogerne, som er tilknyttet indsatsen, skal desuden, eventuelt i et tværfagligt samarbejde, understøtte sammenhængen til øvrige kommunale almene og specialiserede indsatser." (ibid, s.2). Et andet mål med indsatsen er at barnet får "en normal udvikling" og dermed er "alderssvarende" ved start i institution og efter tre årsalderen ikke har behov for særlig støtte (ibid, s. 2).

Visitering til hjemmepædagogordningen og bekymringer

Målgruppen for indsatsen er børn fra 0-24 måneder, men kan også inkludere gravide. Hjemmepædagogordningen kan visiteres til, når der opstår en bekymring for barnets trivsel el. risikofaktorer herfor. Fx hvis der findes en mangelfuld trivsel i familien, som påvirker barnet

negativt, el. hvis der er bekymring for om barnets udvikling er "alderssvarende" el. for barnets trivsel generelt. Grundlæggende er det risikoen for, "at barnet ikke følger udviklingskurven indenfor normalområdet", der skal være til stede (ibid, s. 2-3).

Problemet skal dog være kendetegnet ved "en lav grad af kompleksitet". Fx at de deltagende familier kan være udfordrede i en periode, men på normalvis besidde ressourcerne til at imødekomme barnets behov. "Indikationerne på risikofaktorer eller fraværende/svage beskyttende faktorer, som kan have indflydelse på relationen til barnet, er derfor afgrænsede og med lav kompleksitet."(ibid, s.2-3).

Bekymringer for barnets trivsel og udvikling kan bl.a. vedrøre forældrenes rolle el. livssituation, såsom enlige forældre m. et svagt netværk, forældre, der oplever forældrerollen som særligt udfordrende, el. der i svære perioder har brug for støtte til at varetage barnets behov, problemer i forælder-barn relationen, konflikter, og mangel på ressourcer (ibid, s.2-3). Bekymringsfaktorer kan bl.a. være, at barnet er svært at trøste, er passivt, overaktivt el. uroligt og mindre kontaktsøgende end normalt (ibid, s.3-4).

Praksis

Hjemmepædagogernes konkrete arbejdsopgaver er at give forældrene vejledning og støtte i at skabe et godt "læringsmiljø i hjemmet", samt at styrke relationen ml. barnet og forældrene og hjemmets rammer m. fokus på, at barnets kognitive, motoriske, sociale og emotionelle udvikling følger normalen (ibid, s.4).

Indsatsen kan vare op til ti måneder, men varierer i tid afhængig af familiens behov. Pædagoger i det tilknyttede dagtilbud og sundhedsplejersker har ansvar for at opspore familier, som kan have gavn af indsatsen, men familier kan også søge indsatsen selv (ibid, s.6). Med dette indblik i ministeriets modelbeskrivelse af den hjemmepædagogiske indsats og dennes kontekst, afgrænses undersøgelsen i flg. afsnit og specialets problemformulering og dertilh. forskningsspørgsmål præsenteres derefter.

Afgrænsning

Svendborg kommunes hjemmepædagogiske model

I Sekretariat og Dagtilbud i Sv. Kommune baseres hjemmepædagogordningen på erfaringen med kommunens egen tidl. indsats "Vuggestueprojektet", som har eksisteret siden 2015 (Bilag 1. s.1). Det er med denne specifikke hjemmepædagogiske ordning som case, specialet har sit

udgangspunkt. Undersøgelsens empiri består af interviews med forsk. involverede aktører i ordningen. Barnets perspektiv er ikke inkluderet, da observation og fysisk tilstedeværelse i hjemmene ikke er muligt pga. COVID-19 restriktioner. Specialet afgrænses ifm. dette til at omhandle forældreperspektivet på ordningen og kontakten med både hjemmepædagoger og forældre afgrænses til onlineinterviews.

Der klargøres, at specialet ikke omhandler en evaluering af hjemmepædagogordningen, men snarere er opbygget omkring en diskussion af forsk. opmærksomhedspunkter, som kan være til gavn for en videreudvikling af ordningen mhp. på forældrenes perspektiv. På trods af de mange interessante elementer i hjemmepædagogernes praksis, er en decideret praksisforsknings vinkel valgt fra. Lovgivning på dagtilbudsomr. benyttes som en del af en kontekstualisering omkring tidl. indsats og uddybes ikke nærmere, da undersøgelsens interesse ligger i de konkrete familiers deltagelse i hjemmepædagogordningen. Følgende præsenteres nærværende speciales problemformulering og dertilh. forskningsspørgsmål.

Problemformulering

Specialets problemformulering, der præsenteres flg., skal anses som ledetråd igennem undersøgelsen og besvares til sidst i undersøgelsens konklusion.

”Hvilke forståelser af barnet og det gode børneliv findes i forbindelse med hjemmepædagogordningen i Svendborg Kommune og hvilken betydning har det for de deltagende familier i ordningen?”

Forskningsspørgsmål

For at operationalisere gældende problemformulering, er der udformet to tilh. forskningsspørgsmål:

1. Hvordan forstås barnet, det gode børneliv og forældrenes rolle ud fra hhv. et politisk og kommunalt perspektiv, hjemmepædagogernes perspektiv og forældrenes eget perspektiv?
2. Hvilke bekymringer danner baggrund for de specifikke hjemmepædagogiske forløb og hvilke positioneringer dannes herigennem?

Med disse spørgsmål afsluttes specialets indledende kapitel. Følgende kapitel indeholder en State of the art over eksisterende forskning i tidl. indsatser og forældreperspektiver, hvor det beskrives hvordan tidl. resultater kan ses ifm. undersøgelsens genstandsfelt. Dernæst følger et

kapitel om undersøgelsens videnskabsteoretiske afsæt i socialkonstruktionismen og en diskussion ifm. feltet. Efterflg. præsenteres et kapitel om den teoretiske ramme, indeholdende Davies og Harrés positioneringsteori og en kritik af indsatser på børneomr. af bl.a. Hennem og Juhl. Inden specialets afsluttende del, beskrives de metodiske overvejelser omkring undersøgelsesdesignet. Der afsluttes med kapitlerne diskuterende analyse og tilh. analysestrategi, dernæst følger konklusionen og en perspektivering af specialets resultater i form af opmærksomhedspunkter for en styrkelse og videreudvikling af hjemmepædagogordningens praksis.

3.State of the art

I dette kapitel præsenteres eksisterende forskning på omr., omhandlende både relevante forskningsresultater i tidl. indsatser generelt og forskning i forældres inddragelse og oplevelser af interventioner, der anses som relevant viden for specialets forældreperspektiv.

Den systematiske litteratursøgning omkring indsatsen blev udført i Roskilde Universitets biblioteks database og på PsykInfo vha. flg. søgeord: Tidlig forebyggende indsats, dagtilbudsområdet, udsatte småbørn, forældreinddragelse i indsatser, preventory early intervention, early childhood intervention home (Scandinavia, Norway, Sweden or Denmark), parental involvement in childhood intervention, intervención temprana de la ninez. Ud fra disse søgeord er faglitteratur og undersøgelser der vurderes relevante for specialet udvalgt.

State of the art er skrevet forinden empiridannelsen og har bidraget til større indsigt i bl.a. forældreperspektiver på indsatser, som var vigtige at have in mente i dialogerne m. ordningens forsk. aktører. Afsnittet opstiller nogle opmærksomhedspunkter, der bl.a. viderebringes i specialets metodiske overvejelser og inddrages i forskellig grad i analysen. Der indledes m. et afsnit om relevant forskning i tidl. indsats. Dernæst følger et afsnit om undersøgelser af forældres inddragelse og oplevelser af interventioner.

Forskning i tidlig indsats

I Guralnicks (2008) undersøgelse af internationale perspektiver på tidl. indsats er det vigtigt, at der bliver taget hensyn til diversitet og kultur både generelt og i de individuelle familier i de tidl. indsatser. En relevant pointe ift. specialet er, at familier fra forsk. kulturer også har forsk. værdier og forventninger omkring et barns opvækst. En potentiel barriere for at opnå et fælles fodfæste på tværs af nationale grænser ift. tidl. indsatser, er rangen af tilgængelige ressourcer de forsk. samfund besidder (Guralnick, 2008, s.91). Dette kan overdrages som en opmærksomhed på mikroniveau. Dvs. hvilke ressourcer, der forefindes i familien og tilrettelæggelsen af en indsats, der tager hensyn til dette for at skabe realistiske og forståelige mål m. indsatsen for både professionelle og forældre.

Heckmankurven

Som nævnt i kontekstualiseringen, benyttes bl.a. økonomen James Heckmans forskning i udsatte børn og tidl. indsats, som argumentation for den politiske omlægning til forebyggende

tidl. indsatser. Det er derfor relevant at gennemgå Heckmans argumenter for tidl. indsats i dette afsnit.

I Heckmans (2019, s.56) forskningspointer findes et økonomisk fokus på, at skabe uddannet arbejdskraft i fremtiden, fremme økonomisk effektivitet og samtidig undgå ulighed i samfundet. Såvel kognitive, som ikke kognitive færdigheder, anses som vigtige at udvikle tidligt i livet for at kunne klare sig godt senere og undgå negative livsformer, såsom kriminalitet og dårligt helbred (ibid, s.19 og s.34).

If. Heckman er familiefaktorer vigtige at have for øje, når forsk. i børns udvikling skal forklares (ibid, s 19). Heckman opstiller børn fra dårligt stillede, mindre udviklingsstimulerende miljøer ift. til børn, der vokser op i udviklingsfremmende miljøer. Han nævner bl.a., at enlige forældre investerer mindre i deres børns udvikling, end forældre i et stabilt ægteskab, hvis børn derfor opnår en højere IQ (ibid, s.43). Faktorer som tid på omsorg og aktiviteter, der beriger børnene, ses som afgørende (ibid, s.44). Jeg anser denne måde at gribe forskel i opvækst an på, som generaliserende fakta, der virker dømmende overfor en specifik type af forældre og taler ind i et fokus på den sociale arv. Dette er et vigtigt opmærksomhedspunkt i specialet. Heckman mener dog, at "Den korrekte måling af dårlige kår foretages ikke nødvendigvis på baggrund af fattigdom i familien eller forældrenes uddannelsesniveau. Den tilgængelige evidens antyder, at det er kvaliteten af forældreskabet, der er den vigtige knappe ressource." (ibid, s.61). Denne pointe er relevant ift. en diskussion om hvordan man kan vurdere kvalitet i forældreskabet.

Heckman konkluderer, at dårlige oplevelser i barndommen får konsekvenser i voksenlivet (ibid, s.49). Dette synspunkt understøttes i udviklingspsyk. som mener, at "Manglende input under barnets tidlige udvikling kan resultere i en abnorm udvikling i hjernen." (ibid, s.50). Pba. dette, mener Heckman, at man, ved at skabe forbedringer i familiens miljø, kan påvirke barnets kompetencer og herved forbedre barnets udgangspunkt (ibid, s.52). Ifm. tidl. indsats m. fokus på forældrekompetencer, mener Heckman at "Programmer med hjemmebesøg påvirker forældrenes liv og skaber en permanent ændring i hjemmemiljøet, hvilket støtter barnet." (ibid, s. 62), men at "Nogle af disse ændringer vil muligvis være i modstrid med forældrenes værdier." (ibid, s.63). Dette peger på en diskussion om forældreinddragelse og potentielle interessekonflikter i indsatsen. I Heckmans forskning fremgår bl.a. den sociale arv som betydningsfuld for barnets videre liv. Dette emne videregives i næste afsnit om dansk forskning i indsatsen via dagtilbud.

Tidlige indsatser på dagtilbudsområdet

I et forskningsprojekt af Jensen et al (2009) om handlekompetencer i pædagogisk arbejde m. udsatte børn i daginstitutioner, kaldet HPA-projektet, blev det undersøgt "Hvilke interventionsformer har positive effekter på børns sociale udvikling og læring set i et handlekompetenceperspektiv?" og hvordan pædagogiske forandringer i daginstitutioner bidrager m. at styrke kompetencer og hermed også livschancer hos børn m. risiko for negativ social arv (ibid, s.26). I denne forskning fremhæves flg. vigtige pointer. En pointe er, at der findes flere forklaringer på forskellen i hvordan børn klarer sig i uddannelsessystemet. Én sætter fokus på en forklaring i social arv hvor børn af ressourcestærke familier arver nogle vaner, og børn af ressourcetsvage familier nogle andre. Den anden pointe er, at de mål, som passer til det nuværende danske uddannelsessystem, bedre matcher de mere ressourcestærke klasser end andre (ibid, s.23-24). Dette er interessant ifm. forældreinddragelse i indsatser, der, for at give mening for forældrene, helst skal matche deres egne forestillinger om deres børns fremtid. Et andet opmærksomhedspunkt omkring klassetilhør og magtforhold beskrives ift. en marginalisering fx på institutionsniveau, hvor samspillet m. omverdenen er struktureret m. koder, der kan være svære at tolke for mindre privilegerede grupper i samfundet. "Der er således synlige og usynlige magtmekanismer på spil, som må indarbejdes i de pædagogiske metoder fremover, hvis indsatser rettet imod udsatte børn skal virke bedre." (ibid, s.27-28).

Forskningen får øje på to forsk. tilgange til indsatser; hvor den ene har et blik på barnet som mangelfuldt, bliver en kompensationsorienteret tilgang benyttet " ...der indebærer en opfattelse af, at problemet er et individuelt anliggende..." (ibid, s.41). Den anden tilgang er innovationsorienteret og "indebærer en opfattelse af, at udsatte børn er udsat for manglende muligheder for at udvikle sig optimalt, og at udsatte børns livschancer bedst fremmes ved at anlægge et ressourcensyn på barnet og ved at sætte indsatsen på læring, kompetenceudvikling og social inklusion." (ibid, s.41). Dette afspejler, hvordan indsatser kan være tilrettelagt ud fra forståelsen af barnet, og er relevant at have in mente ift. de forsk. forståelser af det gode børneliv i hjemmepædagogordningen.

I et andet forskningsprojekt, om håndtering af udsatte børn i dagtilbud, VIDA, er målet at undersøge "Hvordan vi i dagtilbuddene tager bedst hånd om socialt udsatte børn?(...) kan (red.) VIDA (...) højne dagtilbudskvaliteten på måder, så deltagelsen i dagtilbud fremmer udsatte børns trivsel og læring her og nu og senere i livet." (Kousholt & Berliner, 2013, s.5-6). Ift.

forældreperspektivet konkluderes bl.a., at en øget inddragelse af forældrene i dagtilbuddets aktiviteter og hverdag skaber en øget tryghedsfølelse og en "mulighed for at forstå deres eget barn bedre". Forældrene oplever samtidig at have bedre mulighed for at bidrage til barnets trivsel og udvikling (ibid, s.10-11).

"Når det er muligt at skabe en åben og gensidig dialog ml. personale og forældre kan forældrene bruge personalet som inspiration og støtte til vanskelige situationer og samspil med barnet og dermed til udvikling af deres måde at være forældre på. Dette ser ud til at hænge sammen med graden af tillid mellem forældre og personale, og om forældre oplever, at deres viden og bidrag anerkendes og medtænkes i støtte til barnets trivsel og udvikling." (ibid, s.75).

Dette citat er relevant ift. vigtigheden i at skabe en tillidsfuld relation ml. hjemmepædagoger og forældre og at forældrene oplever at blive anerkendt i forældrerollen. Dette kan videreføres ifm. flg. afsnits forskningsresultater i forældreinddragelse og perspektiver på indsatser.

Forældreinddragelse i interventioner

I en kvantitativ undersøgelse af sammenhængen ml. forældreinddragelse i planlægningen af tidl. indsatser og forældres selveffektivitet, fandt Hyun-Kyung You & Tierney (2016, s. 344), at mere familieinddragelse ledte til større tilfredshed m. indsatsen, og relaterede sig til en højere selveffektivitet hos forældrene. Dvs. når forældrene blev inddraget i tilrettelæggelsen af indsatsen, var deres følelse af egen succes højere. Dette er relevant viden ift. hjemmepædagogernes muligheder for at inddrage forældrene i indsatsens mål, da ejerskab over indsatsen, skaber mere mening i deltagelsen for familierne.

De professionelles magt

If. Dumbrills (2006) forskning om forældres oplevelse af en intervention, fandt han, at de professionelles magt enten bliver opfattet af forældrene som brugt til at kontrollere forældreskabet el. til at understøtte forældreskabet. Dumbrill fandt tre måder at reagere på interventionen:

- 1- At forældre åbenlyst kæmper imod de professionelle.
2. At forældre "spiller spillet" ved at lade som om de samarbejder.
3. At forældre reelt får et samarbejdsforhold til de professionelle.

De to første strategier findes hos de forældre som føler, at de professionelles magt bliver brugt imod dem. Den sidste strategi findes der, hvor forældre føler, de bliver hjulpet og understøttet i egen forælderrolle (ibid, s.27). Dette resultat sætter fokus på, hvordan de professionelles magt opfattes af forældrene og hvordan dette er vigtigt at have in mente ift. at skabe et samarbejdsforhold.

Forældreperspektiver på tidlige indsatser

I en dansk undersøgelse af Juhl (2014, s.180) findes flere relevante opmærksomhedspunkter ift. forældreperspektivet på familiers deltagelse i en tidlig indsats.

For det første er det interessant, i tråd m. problemfeltets forståelser af det gode børneliv, at det vigtige for forældrene i Juhls undersøgelse, er at skabe et "helt almindeligt familieliv" for deres barn, da de selv har haft en anderledes barndom. Det gode børneliv anses som "et almindeligt hverdagsliv i dagtilbud og familie med mor, (pap)far og evt. søskende."(ibid, s.180).

Ift. de professionelles magt, anses det problematisk for forældre i indsatser, at de bliver positioneret, som de, der skal have hjælp, og de professionelle som de, der ved bedst (ibid, s. 197). Dvs. forældrenes egen viden om barnet får mindre betydning, og de kan risikere at føle sig underordnede. Samtidig oplever de, at de professionelle kommer m. krav i form af løsninger, som forældrene føler, de skal adlyde (ibid, s. 202). Hertil påpeger Juhl: "Hvis forståelsen kunne flyttes fra forældres personligheder og i stedet rettes mod hverdagslivet og de almene dynamikker og betingelser her som det problematiske, så ville forældrenes perspektiver komme til at fremstå centrale, fordi det netop er forældrene, der har viden om dette hverdagsliv, og om hvad der stiller som problematisk." (ibid, s.202).

Organiseringen af de professionelles arbejde problematiseres, da deres rolle både består i at hjælpe og kontrollere. Dette kan få forældre til ikke at dele evt. problemer m. de professionelle, og på den måde "holde kommunen fra døren" (ibid, s. 202). Dette forhindrer de professionelle i at kunne hjælpe familierne m. at løse evt. vigtige problematikker (ibid, s.203). If. Juhl er nogle forældre bange for, at staten tager deres børn fra dem, hvilket forstærkes, når der opstår uenigheder ml. de professionelle og forældrene (ibid, s.202). Denne frygt gør, at nogle forældre ikke tør trodse de professionelles retningslinjer, også selvom det besværliggør deres hverdagsliv yderligere (ibid, s.203).

Kritik af indsatser i hjemmet

Juhl (2016, s.41) har undersøgt forældreperspektivet på det gode forældreskab under en intervention og mener, at instrukser fra de professionelle til forældrene, kan virke konfliktende ift. at få familiens hverdagsliv til at fungere (ibid, s. 42). Som argument for instrukserne bruger de professionelle barnets behov (Woodhead, 1991, citeret i Juhl, 2016, s.45) og den emotionelle kontakt til barnet. Børns behov kan dog, if. Juhl (2016, s. 49 og 2014, s.269), ikke defineres entydigt, men afhænger derimod af den kulturelle og livssituationelle kontekst.

De professionelles tilgang til interventioner i hjemmet, kritiseres, da forældres handlemuligheder (Dreier, 2008, citeret i Juhl, 2016, s.49) ikke bliver taget i betragtning i praksis. Forståelsen af forældrene instrumentaliseres, og forældre anses som til for at opfylde barnets behov, på den måde instrukserne befaler. Samtidig bliver barnet forstået som passiv og afhængig af forældrene og moderen især (Hennum, 2014, citeret i Juhl, 2016, s. 49). Instrukser fra professionelle kan fejle ved ikke at tage det komplekse og konfliktende i hverdagslivet i betragtning. I stedet serveres en standardiseret forståelse af det gode forældreskab, hvilket kan komplicere familiernes liv yderligere. Juhl efterlyser i denne sammenhæng mere mangfoldige forståelser af forældreskabet fra de professionelles side (Juhl, 2016, s.50).

I sidstnævnte undersøgelser bliver der gjort opmærksom på de faldgruber, der kan opstå ifm. praksis, og hvilken betydning dette har for forældrenes deltagelse i indsatser. Resultaterne kalder på tillid og et godt samarbejde som grundlag for en meningsfuld indsats for de deltagende aktører. Ligeledes skabes en pointe om manglen på en mere mangfoldig forståelse af forældreskabet og mere fokus på strukturelle forklaringer på betingelser i familierne. Disse pointer er vigtige at have in mente i den videre analyse.

Dette kapitel, har været omkring tidl. forskningsresultater om tidl. indsats og forældreperspektivet, der bl.a. giver indblik i gentagende pointer såsom vigtigheden ved en tillidsskabende relation ml. den professionelle og forældre. Det er også vigtigt at have et kritisk blik videre i undersøgelsen, ift. de forsk. pointer om indsatsers betydning for forældre og på forskellen i forståelser afhængig af kultur, defineret fx som klassemæssigt tilhør og den dertilh. diskurs om den sociale arv. Dette kan ses ifm. speciallets videnskabsteoretiske afsæt i socialkonstruktionismen, der netop fokuserer på en kritik af det selvfølgelige.

4. Videnskabsteori

Socialkonstruktionisme

Konstruktivismen udgør bredt en kritik af den videnskabelige realisme og anser i stedet viden som konstrueret aktivt (Egholm, 2014, s. 142). Med dette afsæt findes flere konstruktivistiske tilgange. Berger og Luckmann anses som forløbere i den sociologiske form for socialkonstruktivisme, der antager, at "de kategoriseringer og typologier, vi bruger til at beskrive og definere vores sociale virkelighed, ikke blot er sproglige former, men også afhængige af vores praktiske hverdagsliv og de omgivende institutioner." (i Egholm, 2014, s. 152-153). Specialets videnskabsteoretiske afsæt tager udgangspunkt i den psykologiske form for socialkonstruktivisme, omdøbt Socialkonstruktionisme⁷, som anser, at "oplevelser af verden altid skabes gennem et på forhånd etableret sprogligt filter, hvis forandring kun finder sted gennem kampe om kategorier mellem sociale grupper med forskellige interesser." (Egholm, 2014, s. 156).

Socialkonstruktionismen kan spores tilbage til Kenneth Gergens tekst fra 1973 "Social Psychology as history" (Burr, 2015, s.15). Tilgangen anses relevant for undersøgelsen, bl.a. fordi dens ambition er at skabe en kritik af og en frigørelse fra selvfølgeligheder (ibid, s. 3) og argumenterer for en ellers utænkelig ændring af sådanne menneskeskabte forhold (Egholm, 2014, s.148). Dette stemmer overens m. specialets interesse i at fremlægge et kritisk perspektiv på hjemmepædagogordningen og den konstruerede dominerende vidensbaggrund for indsatsen. Ligeledes undersøges forældrenes perspektiv på indsatsen igennem italesættelser af praksis, forståelser af barnet og det gode børneliv, som i denne videnskabsteori anses som sociale konstruktioner.

Socialkonstruktionismens ontologiske afsæt er konstruktivistisk. Ift. realismen som bl.a. mener, at genstandes eksistens i verden er uafhængig af menneskets forståelse af disse, mener konstruktivismen, at "vi kun kan studere det, som vores egen forståelse gør til genstande." (ibid, s. 26). Menneskets forståelse af virkeligheden afhænger og opstår af menneskets sociale

⁷ Begrebet konstruktivisme bruges ofte i flæng med konstruktionisme (Egholm, 2014, 149). En vigtig forskel ved brugen af konstruktivismen indenfor psykologien er dog at konstruktivismen anser konstruktionen af verden som skabt inde i individet, hvorimod det for socialkonstruktionismen er i relationerne verden konstrueres (Gergen & Gergen, 2005, s.7).

verden. "Virkeligheden er således altid skabt gennem fortolkninger af erfaringer, der ikke er individuelle, men bliver forhandlet og fikseret i sociale og lokale sammenhænge" (ibid, s.153).

Socialkonstruktionismen tager afstand fra den positivistiske måde at forstå viden på som objektiv, og den upåvirkede observation af verden. I modsætning til den dominerende psykologiske tilgang og bestræbelse på at skabe universel viden om "den menneskelige natur", anser socialkonstruktionismen forståelser af verden som historisk og kulturel afhængige (Burr, 2015, s.2-4). Tilgangens epistemologiske syn er altså, at viden skabes m. en historisk- og kontekstmæssig afhængighed, og derfor er foranderlig. "Derfor anses viden på samme tid for at være et aftryk af konteksten og et redskab til at forandre den." (Egholm, 2014, s.148). Socialkonstruktionismen kritiserer den universelle tilgang for at have en virkning, der kan udpeges som imperialistisk og vestlig dominerende (Burr, 2015, s. 4). Videnskab er ikke værdifri, og der bestræbes derfor på at give en stemme til undertrykte grupper og gennem forskning at skabe en base for en samfundsmæssig forbedring (Egholm, 2014, s.148-149).

Sandhed

Sandhed ses overordnet ifm. kohærensteorien, dvs. et udsagn anses for at være sandt "hvis det på en modsigelsesfri måde indgår i et system af fortolkningsudsagn" (Egholm, 2014, s.149). If. Gergen & Gergen (2005, s.8) konstrueres verden ud fra sociale relationer. "...intet er virkeligt, før folk er enige om, at det er det." (ibid, s.9). Der tales ud fra et kulturelt perspektiv i definitionen af virkeligheden og det er i individers gensidige kommunikation at konstruktionen af verden opstår (ibid, s.9-10). ..."vi konstruerer gode verdener og regner alle de hændelser, der står i vejen for opfyldelsen af vores ønsker, for problemer." (ibid, s.10). Således bliver det kun at tale sandt, hvis ytringen stemmer overens m. det specifikke samfunds traditioner (ibid, s.12). Enhver "tradition har sine egne værdier" og beskrivelser vil altid indeholde en værditradition. Andre værditraditioner end den givne vil anses som undertrykte el. irrelevante (ibid, s. 14). Sandheden findes ikke som en universel størrelse, men i de små grupper (ibid, s.15) som fx ifm. værditraditioner i det danske samfund. Det er derfor interessant hvilke værditraditioner, der respekteres i den konstruerede verden og i denne sammenhæng hvilke stemmer, der er undertrykte.

Magt

Socialkonstruktionismen har fokus på, hvordan magt som et inmaterielt fænomen "etableres, udøves og forandres gennem sprog og tegn" (Egholm, 2014, s.151). Foucault definition af viden

som magt (1966, i Egholm, 2014, s.142) uddybes ikke i undersøgelsen, men det forklares, at denne form for magt kan defineres ved at være bestemmende for, hvad der anses for normalt, og hvad der falder uden for kategorien. Dette perspektiv, er relevant at have in mente i denne undersøgelse. Vivien Burr (2015) forklarer magten således "each different construction also brings with it, or invites, a different kind of action from human beings(...) Constructions of the world therefore sustains some patterns of social action and exclude others. Our constructions of the world are therefore also bound up with power relations because they have implications for what is permissible for different people to do, and how they may legitimately treat others." (Burr, 2015, s. 5). Fænomener i en kontekst kan af andre anses som uundgåelige, og det bliver derfor den socialkonstruktionistiske forskers opgave at vise, at selvfølgeligheder ikke nødvendigvis er selvfølgelige, dvs. at normer er socialt skabte (Egholm, 2014, s.152).

Subjektivitet og sprog

If. Gergen er den subjektive erfaring altid konstrueret og en del af sociale relationer og kan kun anses som kollektiv. "vi (...) fortolker verden og skaber viden gennem kollektive diskurser og samfundsskabte institutioner. Oplevelser formidles og erfares altid via et sprog og de kategoriseringer det indeholder (...) Der findes ikke noget individ og individuelle erfaringer uafhængigt af, hvordan kollektivet definerer individet." (i Egholm, 2014, s.155). Det er m.a.o. kulturen, historien og fortællinger, der skaber individet og individets subjektive erfaringer i en social verden (ibid, s. 155).

Da den socialkonstruktionistiske tilgang kun anser verden via repræsentationerne af denne, får sproget en central placering for definitionen af virkeligheden (ibid, s.165). "Derved bliver fortolkninger, betydninger og iagttagelser helt centrale som forklaringsmodeller og derved også som genstandsområde." (ibid, s.165). Kontinuerlige diskursive kampe om, hvordan virkeligheden skal forstås, finder sted og har stor betydning for, hvordan vi agerer. Dvs. afhængig af hvordan vi bliver enige om at definere fx det gode børneliv, vil vi også handle derefter og institutioner bygges op og fungere omkring disse definitioner (ibid, s.165).

Betydninger og det relationelle selv

If. Burr (2015, s. 6) ser fx den kognitive psykologi, at mennesket besidder nogle prædeterminerede psykologiske strukturer såsom fx tanker og hukommelse, der er m. til at definere personligheden og giver sig til kende i personens handlinger. I en socialkonstruktionistisk tilgang dannes betydninger i stedet i de sociale relationer (Gergen &

Gergen, 2005, s.23). Socialkonstruktionismen er imod den essentialistiske forståelse af selvet, og anser denne som fastlåsende og undertrykkende, ved at reducere forklaringer på menneskelig adfærd til iboende psykologiske strukturer fremfor sociale processer (Burr, 2015, s.7).

En ytring fra et individ får først tillagt en betydning, når det reageres på via et andet individs handling. Dvs. individers liv opleves dialogisk, og når noget giver mening for individet, er det afhængigt af det forudgående og lige så det efterflg. (Gergen & Gergen, 2005, s.23-24). Selvet ses som resultat af individets relationer, også kaldet det relationelle selv (ibid, s.27). Bevidstheden ses ifm. dette som en diskurs, et ord skabt igennem samtale, og som tillægges betydning og værdi igennem anvendelsen i dialoger. Ord følges ad m. kropslige udtryk, såsom bevægelser og ansigtsudtryk og har afgørende påvirkning på ordenes virkning (ibid, s.28-29).

Både i teorien og i de metodiske overvejelser, medfølger, fra dette videnskabsteoretiske afsæt, en opmærksomhed på subjektets bevidsthed som diskurs og det kommunikative udsagn. Der videreføres ligeledes et fokus på at give evt. undertrykte aktører en stemme i undersøgelsen. I flg. teoretiske kapitel beskrives Davies og Harrés positioneringsteori, der kan forstås i forlængelse af socialkonstruktionismen, hvor individet skabes og oplever verden igennem sproget. Det kritiske blik for de selvfølgheder, der skabes gennem sproget og benyttes i fx indsatsers forståelser af problemer videreføres i det teoretiske afsæt.

5. Teori

I dette kapitel redegøres for specialets teoretiske ramme der består af et centralt afsnit om positioneringsteori af Bronwyn Davies og Rom Harré, som viderebenyttes ifm. teoriens centrale begreber i analysen. Dernæst følger et afsnit om magt, hvilket inkluderer institutioners civiliserende opdragende rolle i samfundet og magten i den dominerende viden om børn. Bl.a. inkluderes Hennums kritiske perspektiv på børneindsatsomr. Teorien om magt i institutioner og i den dominerende viden, anses som relevant for specialets problemformulering og dertilh. forskningsspørgsmål, da de herskende forståelsers opståen kan forklares herigennem. Ligeledes kan der trækkes en rød tråd ml. socialkonstruktionismens tilgang til sandhed som baseret på kulturelle værditraditioner og de herskende diskurser i ordningens selvfølgheder. Disse sidste afsnit benyttes i den videre analyse, som supplerende bidrag til den centrale positioneringsteori. En kort kritik af valget af teori er, at denne anses som uegnet til fx at behandle multikulturel kommunikation, hvilket har vist sig i undersøgelsesprocessen som et potentielt analytisk element.

Positioneringsteori

Davies og Harrés positioneringsteori er valgt som central i nærværende speciales teoretiske ramme, da teorien, i tråd m. den socialkonstruktionistiske tilgang, er baseret på ideen om den sociale og kommunikative konstruerede verden. Ordningens betydning for forældrene kan m.a.o. anskues igennem de tilgængelige diskursive praksisser de deltager i. Fx er teorien om den fælles komplementære forståelse relevant at forklare betydninger af ordningen igennem. Ligesom der i teorien kan findes en forklaring på manglende handlemuligheder for deltagerne, ifm. magt og undertrykkelse, findes et frigørende element, i muligheden for subjekter i interaktionen, at forhandle andre positioner end de tiltænkte (Davies & Harré, 2018, s.65). Dette er, m.a.o. brugbare greb ift. specialets analyse af den dannede empiri.

Positionering

Positionering er et begreb, der forsøger at løse problemet m. brugen af rollebegrebet i lingvistisk orienteret analyse, og som kan benyttes i beskrivelsen af individers sociale liv og identitet. Denne bevægelse væk fra rolle og mod position er for Davies og Harré (2018, s.19, s. 64) nødvendig analytisk, men også politisk, ift. undersøgelsers tilgang til mennesker og deres hverdagsliv. Positionering "kan især bidrage til at fokusere opmærksomheden på de dynamiske aspekter af interaktionssituationer (...) i modsætning til tendensen til at begrebet "rolle" sætter

fokus på statiske, formelle og ritualistiske aspekter" (ibid, s. 19). Samtaleprocessen forstås som en slags "relationsgenerator", hvor deltagere positioneres og ompositioneres gensidigt i kommunikationshandlinger, ift. deltagernes diskursive praksisser (Lindegård Henriksen, 2018, s.11).

Illokutionære handlinger⁸ beskrives som en handling i kommunikationen m. en tilsigtet virkning. Davies og Harré benytter dette begreb til at identificere "sprogligt-kontekstuelle handlinger som udløser af konkrete positioneringer."(Lindegård Henriksen, 2018, s.16). Positionering er herved en produktiv gensidig relation ml. position og den illokutionære modalitet (Davies & Harré, 2018, s.25). "den sociale betydning af det sagte afhænger af samtalepartnerens positionering, der igen er et produkt af den sociale modalitet, en samtale "har" eller "får"." (ibid, s.25). I dette inkluderes de nonverbale elementer som signaler, kontekst, kropslige udtryk, situationen og symboler (Lindegård Henriksen, 2018, s.11). Dvs. at der er en sammenhæng ml. sproghandlingerne og deltagernes relation til hinanden (ibid, s.13). Det er overordnet disse diskursive praksisser i hjemmepædagogordningen og deltagernes relationsdannelser ud fra dette, der er interessant at undersøge i det empiriske materiale.

Diskursiv praksis

Den diskursive praksis defineres som alle former for aktiv produktion af "sociale og psykologiske realiteter" og skal forstås som en institutionaliseret brug af sprog og tilh. systemer (Davies & Harré, 2018, s.25-26). "Institutionaliseringen kan ske på det disciplinære, det politiske, det kulturelle eller den mindre gruppes niveau."(ibid, s.26). Diskurser produceres og benyttes fra forsk. niveauer i samfundet og kan, indenfor et givent emne, udvikle sig og konkurrere internt, og der kan være forsk. og usammenlignelige diskurser af virkeligheden. "At vide noget vil sige at vide det under henvisning til en eller flere diskurser" (ibid, s.26). Diskursen er altså en løbende proces af gensidig menings- og betydningsskabelse (ibid, s.26). Her er forståelsen af det gode børneliv et eks. på en institutionaliseret diskurs, der har udviklet sig og hvor fx den politiske forståelse ikke nødvendigvis er den samme som forældrenes forståelse.

⁸ Begrebet sproghandling deles op af Searle (i Lindegård Henriksen, 2018, s.12-13), i 1970erne, som illokutionære og perlokutionære handlinger.

Subjektposition

Det essentielle ved diskurser er, at de skaber subjektpositioner. En subjektposition kan defineres som "rollen", der er til rådighed internt i en diskurs (ibid, s.44) el. en mulighed i de måder at interagere på som er kendte for individet (ibid, s.65).

"hver enkelt diskursiv praksis' konstituerende kraft ligger i, at den skaber subjektpositioner. En subjektposition omfatter både et begrebsmæssigt repertoire og en lokalisering af personer inden for en rettighedsstruktur, som gælder for brugerne af det pågældende repertoire. Når man én gang har taget en specifik position til sig, kommer man uundgåeligt til at se verden fra denne positions synspunkt og forstå den igennem de billeder, metaforer, historier og begreber, som gøres relevante af den specifikke diskursive praksis, man er positioneret i." (Davies & Harré, 2018, s.27).

Dvs. individet skabes og omformes som produkt af den diskursive praksis, der deltages i, gennem sociale interaktionsprocesser. Hvem man er, skifter afhængig af de positioner, der er til rådighed igennem og internt i andres diskursive praksisser (ibid, s.27-28). If. Davies og Harré (2018, s.29) fortolker individet ud fra sit eget perspektiv, som opstår gennem forsk. processer, der indeholder en "indlæring af kategorier" og deltagelse i diskursive praksisser, hvor kategorierne gøres meningsfulde. Samtidig udvikles subjektpositioner og en positionering af selvet i konteksten. Dvs. individet erkender at tilhøre specifikke underkategorier og får herigennem "en selvforståelse som en person, der hører til i verden på bestemte måder og derfor ser den verden fra en således positioneret persons perspektiv."(ibid, s.29). Ift. hjemmepædagogordningen bliver tilgængelige subjektpositioner i de diskursive praksisser centrale, når betydningen af forældres deltagelse i ordningen skal undersøges. Fx er det interessant, hvilke selvforståelser der konstrueres af forældrene herigennem.

Forståelser

If. Davies og Harré (2018, s.36) er der i en samtale flere historier, der fremstilles og samles i poler. Fx kan kulturelle stereotyper benyttes som ressource, men må stadig forstås som mangfoldige og individuelle forståelser, ligesom de illokutionære modaliteter fra hver af afsenderne også er mangfoldige. "En samtale er kun entydig, hvis deltagerne solidarisk indtager komplementære subjektpositioner, organiseret omkring en fælles forståelse af samtals relevante punkter." (ibid, s.36).

Dvs. når deltagerne i en samtale opnår en fælles forståelse, kan det forstås ifm. indtagelsen af komplementære subjektpositioner. Det skal dog stadig tages i betragtning, at det er to forsk. positioner samtalen foregår fra. Andre deltagere kan positioneres ved at fortælle en historie m. en specifik fortolkning af fx kulturelle stereotyper. Dernæst er det op til de øvrige deltagere at tilpasse sig og bidrage til historien el. undlade dette, fx pga. manglende forståelse for historien, el. forsøge at modarbejde historien. En anden forklaring er, at deltageren tilpasser sig pga. opfattelsen af manglende valgmuligheder. Dette kan fx være ifm. en følelse af undertrykkelse. I denne sammenhæng kan valgmuligheder også forstås som aktørmuligheder el. fratagelsen af dette i nogle samtaler (ibid, s.56). Den fælles forståelse og de komplementære subjektpositioner bliver i undersøgelsen relevante ifm. de forsk. forståelser af det gode børneliv og hermed også belægget for indsatsen.

Udvidelser

If. Davies og Harré (2018, s.38) er alle historier opbygget på baggrund af deltagernes kendskab til uundgåelige sociale strukturer og de dertilh. positioneringer, de involverede antages at besidde. Psykologiske antagelser, også kaldet udvidelser, er knyttet til positioneringer (ibid, s.38). Der findes to slags; Den indekserende udvidelse beskrives som flg.: "For nogle mennesker i nogle situationer fortolkes en egenskab, som er påført dem ved positionering, samt selve denne positionerings konsekvenser på grundlag af indekseret betydning, dvs. henvisning til tidl. erfaringer." (ibid, s.39). Dvs. en egenskab fortolkes og tillægges ifm. dette en betydning ud fra deltagernes tidl. oplevelser. Fx kan det at blive indstillet til hjemmepædagogordningen som et kommunalt tilbud henlede til forældrenes tidl. erfaringer m. familieafdelingen, og på denne måde kan de have en forudindtaget forståelse af, hvordan de positioneres i indsatsen.

Den typificerende udvidelses betydning opstår "af en indledende positioneringshandling på grundlag af en enkelt egenskab gennem etablering af forbindelse til eller indskrivning af den pågældende egenskab i en kulturelt etableret gruppe af egenskaber, som aktiveres ved positioneringen." (ibid, s.40). Fx kan en typificerende udvidelse aktiveres ved, at en deltager taler "dårligt" dansk. Her kan personen positioneres i en gruppe af fx indvandrere el. flygtninge. "Enhver fortælling, som vi udfolder i samspil med andre mennesker, trækker således på en viden om sociale strukturer og de genkendelige positioner, der er tildelt mennesker inden for disse strukturer. De sociale strukturer er tvingende i en sådan udstrækning, at vi for at kunne

genkendes og accepteres som personer er nødt til at fungere inden for deres rammer.” (ibid, s.42).

Ift. hjemmepædagogordningen er ovenst. citats pointe om fortællingen om deltagerne i de uundgåelige sociale strukturer vigtig at have in mente. Relationen ml. hjemmepædagog og forælder er også central ift. fx forældrens forståelse af hjemmepædagogens udsagn.

”En persons forestillinger om, hvad det er for personer, der indgår i samtalen (...), er centrale for forståelsen af det, der siges. Præcis hvilken modalitet en given ytring ved en bestemt lejlighed tilskrives, vil afhænge af denne forståelse” (ibid, s.56). Ytringerne, der udgør den sociale handling og dennes effekt, er ”funktioner af de historier, der opleves som relevante af den enkelte samtaledeltager, samt af de specifikke positioner hver enkelt deltager oplever, at de andre indtager” (ibid, s.56).

Moralsk orden

Udover den illokutionære modalitet og positioneringen i kommunikationen, findes den moralske orden, der fx indeholder interpersonelle forpligtelser, som baseres på forudindtagne selvopfattelser og opfattelser af samtalen (ibid, s. 50-51.). Ligeså fremstår normative forventninger i samtaler. Davies og Harré (2018, s. 56) bruger eksemplet m. ”den syge”, der opfattes af en deltager som en person, der behøver omsorg. Pointen er, at der i samtalen kan opstå et skel ml. en intenderet mening via en deltagers sproghandling og en anden deltagers opfattede mening (ibid, s.57). Dette kan benyttes i analysen til at skelne ml. hjemmepædagogers intenderede mening og forældres opfattede mening af den samme sproghandling.

Følgende afsnit om magt benyttes i undersøgelsen som diskussionselementer i analysen i form af en kritisk refleksivitet over ordningens diskursive praksissers betydning for de deltagende familier. Som Davies og Harré påpeger, findes en magt i sproghandlingers positioneringer, som også kan anses i form af forskningsresultaters italesættelser af, hvad trusler for det gode børneliv består i og den politiske benyttelse af disse i indsatser. Magten kan også anskues i velfærdsstatens institutioners civilisering inden for diskursen omkring hvad, der anses som den rigtige opdragelse og hvilke normer, der kan anerkendes i det danske samfund.

Magt

Magt anses i dette afsnit igennem den dominerende viden på børneomr., som benyttes fra politisk side til at skabe indsatser. Magt inkluderes i den teoretiske ramme, da jeg finder disse

kritiske iagttagelser af hjemmepædagogordningens kontekst relevant, at inddrage i analysen som diskuterende element. I afsnittet skabes en opmærksomhed på de normative opfattelser og den hertil knyttede standardisering af det gode børneliv. Standardiseringen skaber endvidere blik for faldgruben ved, at sociale problemer bruges som belæg for indsatser i børns liv og risikoen for den flg. diskriminerende effekt, som indsatser kan have i familiers liv.

[Civiliserende institutionel opdragelse og normer for det gode børneliv](#)

Næsten alle børn i Danmark går i institution. Ifm. dette findes forventninger og normer for god opførsel bl.a. for, at institutionen kan fungere, men også generelle normer, der forventes benyttet på samfundsplan. M.a.o. definerer institutionerne "standarder for normalitet", der bliver en form for institutionel opdragelse. If. Gilliam & Gulløv (2012, s.60) har velfærdsinstitutioner formålet at standardisere og herigennem danne samfundsborgere til "civiliseret sameksistens" og herigennem har institutionerne haft en central rolle for stabiliteten og integrationen i samfundet (ibid, s.61). Denne civilisering er samtidig "et udtryk for kulturelt dominerende opfattelser af, hvordan man skal opføre sig og omgås andre mennesker" (ibid, s.252). Civiliseringsformen giver et indblik i hvilke normer for social adfærd, der normativt forventes, og ifm. dette hvilken adfærd, der kan vurderes udenfor normen (ibid, s. 252). If. Berger & Luckmann (1966, citeret i Gilliam & Gulløv, 2012, s. 252) etableres, i institutionaliseringsprocesser, selvfølgelige handlemåder af legitimerende og normativ karakter. Samtidig findes et element af social kontrol heri. Fx kræves det af forældre at samarbejde om deres børns opdragelse m. samfundets institutioner, og oftest opfattes dette som en selvfølgelighed (Gilliam & Gulløv, 2012, s. 256). Pointerne i dette afsnit om institutioners civiliserende og integrerende element kan ses ifm. socialkonstruktionismens kritik af vestlige dominerende diskurser. Da ordningen eksisterer ifm. dagtilbuds almenomr., bliver det også relevant at se på sammenhængen ml. institutionens kultur og brugen af dette i familiernes hjem.

[Viden der bliver til magt](#)

Hennum (2014, s.450-451) kritiserer, at en kombination af udviklingspsyk. og børns rettigheder bruges som et magtredskab af professionelle til at belære forældre i kulturprincipper. Dette skaber et videnshierarki, hvor de professionelles viden prioriteres højere end forældres hverdagslivsproblemer. Dialogen om barnets bedste benyttes if. Hennum, til at overbevise forældrene om, at det gode børneliv er en standardiseret middelklasse livsstil.

“Professionals are programmed by laws, knowledge and agency norms to support parents by make them understand that it is best for their child to be middle-class children(...) They get parents to want for their children the same as the state will for them by the power of the dialogue about the child’s best interests.” (Hennum, 2014, s.452).

Kampmann (2003) mener, at den viden, der skabes omkring barnet, benyttes i ”ekspertsystemers forvaltningstiltag”. ”I det praktisk pædagogiske felt, i de kommunale forvaltninger og i den politiske retorik, indgår begreber og viden hentet fra barndomsforskningens fremmeste bastioner.” (ibid, s.88). Dvs. den viden, barndomsforskningen producerer, bliver, fra statens side, brugt til at intervenere i børns hverdagsliv. If. Juhl (2014, s. 256) er den viden, der skabes på forskningsomr., m. til at farve både politik og praksis på børneomr. Dvs. viden, der anerkendes, er også m. til at danne de forståelser af de problemer, som pædagogerne har for øje ift. både børn og forældre. Et eks. på dette er Heckmans (2019) forskning i tidl. indsats.

If. Hennem (2015, s.133) bruges resultater fra fx kvant. udviklingspsyk. studier, i hvordan forsk. former for problematikker i barndommen har konsekvenser for voksenlivets karakter, ofte til at skabe politiske tiltag, der kan reducere konsekvenserne af problemer i barndommen. En kritik af studierne går på resultaternes ”normaliserings- og uniformeringskraft”. Dvs. fordi det kan bevises videnskabeligt, tillægges resultaterne stor tillid og er hermed medvirkende til at definere, hvordan en barndom bør være (ibid, s. 133). If. Hennem (2014, s.441-442) er den viden, der benyttes i politiske indsatser, en del af eksperternes normaliserede diskurs, der stiller krav til, at familier skal leve op til eurocentrerede middelklasse standarder for, hvordan børnenes liv defineres. Ifm. dette risikeres at skabe en marginalisering af børn, der ikke kan leve op til diskursen omkring normerne for det gode børneliv. Hennem mener derfor, at der er behov for at revurdere forestillingerne om det universelle barn som grundlag for politiske tiltag, og påpeger vigtigheden af at inkludere barnets ”subjektivitet, muligheder og materielle livsvilkår” (Hennem, 2015, s. 135-136).

Dette sidste afsnit er relevant for undersøgelsen fordi det sætter vidensbaggrunden for indsatser i et kritisk lys. If. Kampmann (1999, s. 121) kan man ved at vælge en specifik forståelse af barnet ikke undgå definitionsmagten, derimod kan man overveje hvordan, der evt.

kunne intervereres i den "fortsatte forvaltning af magten". Denne opmærksomhed kan videreføres til flg. kapitel om metodiske overvejelser, hvor bl.a. specialets vinkel og resultater ses i sammenhæng m. denne magt.

6. Metodiske overvejelser

I dette kapitel fremskrives specialets metodiske overvejelser ang. det valgte undersøgelsesdesign, bestående af casestudiet og semistrukturerede interviews m. inspiration hhv. i den reflektive interviewform og livsformsinterviewet. Ligeledes præsenteres et afsnit om kvalitet i den kvalitative undersøgelse og specialets dertilhørende etiske overvejelser.

Jeg har valgt at benytte casestudiet som et overordnet metodisk greb, da jeg anser, at muligheden for at undersøge forældreperspektivet på den specifikke hjemmepædagogordning, i Sv. Kommune, i dybden, gribes bedst an herigennem. Den semistrukturerede interviewform anses samtidig som den bedste måde at opnå nuanceret og dybdegående viden om forældreperspektivet, nu når min tilstedeværelse i hjemmene ikke har været mulig pga. COVID-19 restriktioner.

Undersøgelsesdesign - Casestudiet

Nærværende speciale er en kvalitativ undersøgelse i form af et casestudie. Casestudiet kan defineres som et valg af og afgrænsning til en specifik forskningsenhed (Flyvbjerg, 2020, s. 621), i dette tilfælde Sv. kommunes forebyggende tidl. indsats "hjemmepædagogordningen" under Sekretariat og Dagtilbud. Valget af casestudiet begrundes m. Flyvbjergs (2020, s.622) udsagn om fordelene ved at kunne undersøge en enhed i dybden og skabe detaljerig viden og at det "omringer" reelle livssituationer og kan "teste" opfattelser knyttet til fænomener, sådan som disse udfoldes i praksis (ibid, s.642). Dette kan anskues i undersøgelsens kritiske blik på praksis, i det de selvfølgeligheder, der kan findes i ordningen, udfordres. En kritik af casestudiet består bl.a. i manglen på generaliserbarhed og en mindre forståelse af forekomsten af det undersøgte fænomen ift. statistiske undersøgelsesmetoder (ibid, s. 654). Dog argumenterer Flyvbjerg, at generalisering som "kilde til videnskabelig udvikling" bliver overvurderet, og casestudiets "eksempels magt" undervurderes (ibid, s. 632).

Semistrukturerede interviews

Undersøgelsens empiri er skabt gennem interviews m. aktører m. forsk. positioneringer ifm. indsatsen (Staunæs & Søndergaard, 2010, s.55), bestående af en projektansvarlig fra kommunen, fire hjemmepædagoger, fire deltagende mødre og en enkelt far. To af de deltagende familier er etnisk danske, og to af familierne har etnisk minoritetsbaggrund. De fire familier og de tilknyttede hjemmepædagoger er anonymiserede.

Pba. Sv. kommunes Sekretariat og Dagtilbuds eget ønske om at fremstå som eksempel for hjemmepædagogordningen, er kommunen ikke anonymiseret.

Interviewene er alle kvalitative, semistrukturerede og overordnet inspireret af Staunæs & Søndergaards (2010, s.69) refleksiivt orienterede interviewform. Interviewet anses herigennem som en verbal dialog ml. interviewer og den interviewede, hvor interviewerens ambition bunder i at få fat i kompleksiteterne i emnet via en øget sensitivitet omkring disse. Sammen producerer interviewer og den interviewede fortællinger om den virkelighed, som tilhører den interviewede og dennes italesatte betydninger af fortællingerne (ibid, s. 54 og s.69). Denne interviewform findes relevant ift. at opnå viden om de forsk. aktører i ordningens forsk. forståelser af børn og forældreskab.

Positioneringer i interviews

Interviewerens rolle er ikke neutral og "vidne til en objektiveret virkelighed" (ibid, s.55). Derimod kan interviewer lære af den interviewede, og samtidig bidrage til en udfoldelse af den interviewedes forståelser. Undersøgelsens forskningsspørgsmål danner baggrund for den viden, der ønskes skabt igennem interviewet. Denne viden er således forsøgt opnået ved at følge "sporene" i form af temaer, men samtidig er der givet plads til at forfølge det uventede, der er opstået i interviewsituationerne (ibid, s. 55-56)(se evt. bilag 10-12).

Ud fra en interaktionistisk tilgang forstås den interviewede som en "aktiv samtalepartner" i interviewet og desuden også som et reflekterende subjekt. Det, der er betydningsfuldt for den interviewede, er dét, der udfoldes i dialogen (ibid, s.56-57). Under interviewene har jeg været opmærksom på, hvorfra den interviewede fortæller og oplever undersøgelsens temaer, og jeg har reflekteret over relationen ml. mig selv som interviewer og de interviewede, og typen af gensidige positioneringer, der ville opstå under interviewene (ibid, s.57). Jeg fortæller bl.a. i interviewene, at jeg selv er mor og at mit yngste barn går i børnehave, netop for at skabe et mere ligevægtigt magtforhold til de interviewede. En af mødrene var især meget lettet over den information og sagde:

"Så er det nemmere, så du kan godt forstå os (griner)" (Bilag 2, s.1)

Der kan i empiridannelsen opstå en risiko for social desirability. Dvs. den interviewede kan føle sig forpligtet til at svare indenfor de dominerende sociale normer (Lund Clement, 2017, s.109). For at undgå dette, har det været vigtigt at etablere et tillidsfuldt rum under interviewene. Ift.

interviewet m. den projektansvarlige, var jeg opmærksom på om samtalen kunne få form af virksomhedsstrategi, da dette på den ene side var vigtig viden ift. undersøgelsen af den tidl. indsats form og udvikling, men samtidig ikke måtte være det eneste interviewet indeholdt (Staunæs & Søndergaard, 2010, s.63 og s. 66).

Interviewguidens struktur bestod først af de konkrete og let tilgængelige temaer og dernæst de temaer som krævede refleksion fra deltagerens side (ibid, s. 67). De benyttede interviewgreb var bl.a. en anerkendende tilgang fx ved at benytte hvordan- og hvad spørgsmål, som kan indbyde til at uddybe forståelser.

Livsformsinterview

En del af interviewene er udført m. inspiration fra livsformsinterviewet (Haavind, 1992). Tanken bag livsformsinterviewet er tiltalende for denne undersøgelse, da det herigennem er muligt at få indblik i, hvordan indsatsen opleves i praksis fra forældrenes perspektiv. Formen er udviklet mhp. at give et reelt billede af forældres forudsætninger for - og intentioner m. forældreskabet, og hvordan dette udspiller sig i hjemmet (ibid, s. 100). Livsformsmetoden indleder ligeledes interviewet m. de interviewedes egne oplevelser af hjemmepædagogbesøget som er let tilgængelige og konkrete.

Livsformsinterviewets spørgsmål er organiseret gennem tid ved at gennemgå døgnets hændelser og giver mulighed for at få indblik i den interviewedes oplevelser og refleksioner over det gjorde el. tænkte i hverdagslivssituationen. Der spørges konkret ind til sidste hjemmepædagogbesøg, og herigennem udfoldes forståelser og oplevelser af barnet og hhv. hjemmepædagogens og forældrenes rolle i indsatsen (ibid, s.90). If. Haavind (ibid, s.90) er denne type viden ikke mulig at opnå gennem observationer. Dels da det tager tid at få den samme indsigt, men også fordi tillidsrelationen skal være skabt, før tilstedeværelser i hjemmet kan skabe samme nuancerede viden (ibid, s.87).

Livsformsinterviewet indledes m. at spørge, hvem familien består af. Dernæst spørges ind til hvor de forsk. familiemedlemmer befandt sig og hvad der foregik under besøget. Heraf kan der udpeges vaner og variationer (ibid, s. 92). Der spørges samtidig ind til udsagn for at udpege de forståelser, der ligger bag. Interviewerens rolle er både at "bremse" den interviewedes fortælling ved at spørge ind til fx hvor mor var henne på det tidspunkt, men også at fokusere på det reelle fremfor det filosoferende i fortællingen (ibid, s.93). Sidste del har dog vist sig svær i

praksis, specielt i det ene forældreinterview m. tolk på, hvor jeg var i tvivl om, hvorvidt mine intentioner gik tabt i oversættelsen.

Adgang til feltet og valg af interviewdeltagere

Adgangen til feltet opstod gennem samarbejdsaftalen m. Svendborgs kommunes Sekretariat og Dagtilbud. Den projektansvarlige for ordningen har fungeret som gatekeeper og formidlet kontakt både til ledere og hjemmepædagoger.

Jeg har haft indsigt i fire hjemmepædagogiske forløb. Udvælgelsen af disse er foretaget af to ledere i dagtilbud, og jeg har derfor ingen indflydelse haft på dette. De deltagende forældre og hjemmepædagoger i interviewene er alle tilknyttet et af de fire forløb.

Kontakten til familierne er foregået m. de tilknyttede hjemmepædagoger som gatekeepere. Jeg har først drøftet m. hjemmepædagogerne, hvordan en deltagelsesinvitation til forældrene kunne tage sig ud, fx en simpel let forståelig invitation da sproget er svært at forstå el. en mere uddybende forklaring af undersøgelsen. Dernæst har jeg sendt individuelle videoinvitationer via hjemmepædagogerne til familierne.

Interviewet m. den projektansvarlige fra Sekretariat og Dagtilbud i Sv. Kommune, blev udført som et fysisk interview. De resterende interviews udførtes online via Teams/Zoom og et enkelt som telefonisk videoopkald.

Transskribering

I transskriberingen af empirien, er der ikke lavet om på de interviewedes sætningskonstruktioner. Indledende og afsluttende samtaler, som ikke er relevante, fortællinger, som usandsynliggør anonymiteten, og irrelevante lyde for indholdet i samtalen er dog udeladt. Enkelte udsagn er rettet til ved citering i analysen. Se evt. regler for transskribering i bilag 1.

Etiske overvejelser

I socialkonstruktionismen anses den kvalitative forsker som en "poetisk aktivist", der igennem sine "beskrivelser af mulige fremtider" kan "konstruere den sociale verden på nye måder" (Brinkmann, 2020, s. 591). Positioneringen som specialeskrivende om hjemmepædagogordningen indeholder herved en magt og samtidig en forpligtelse til at give de deltagende familier en stemme. De etiske overvejelser går derfor på, hvordan specialet kan

medvirke til at forbedre elementer i deltagernes og fremtidige deltageres livssituationer (ibid, s.595).

Informeret samtykke og fortrolighed

Et etisk dilemma, ifm. undersøgelsen, består i at få adgang til familiernes privatliv og spørge ind til sårbare aspekter i deres livssituationer, som jeg efterflg. benytter i en offentligt tilgængelig opgave (ibid, s.581). Ift. dette mikroetiske aspekt, er jeg interesseret i at undgå en objektivisering af deltagerne (ibid, s.596) og indhenter et informeret samtykke, hvor det sikres, at deltagerne ved, hvad de deltager i (ibid, s. 598). Familierne er blevet inviteret til at deltage og har efterflg. drøftet fordele og ulemper ved deltagelse m. hjemmepædagogerne. Deltagelsen i undersøgelsen er på denne måde søgt sikret frivillig. Interviewdeltagerne er ligeledes forsikret fortrolighed og anonymitet i interviewene (ibid, s. 593). Trods den lille andel af hjemmepædagogforløb i kommunen, sikres at deltagernes udsagn ikke kan spores tilbage til dem, ved at skrive analysen på tværs af forløbene (Juhl, 2014, s.80).

If. Brinkmann (2020, s.595) er det vigtigt, at man, i forsøg på at give "undertrykte" grupper en stemme, er opmærksom på risikoen for selv at blive undertrykkende. Disse overvejelser om hvordan jeg fremstiller deltagerne i undersøgelsen (ibid, s.599) indgår i udformningen af analysen.

Samarbejdsaftalen med Sekretariat og Dagtilbud

Ud fra et makroetisk perspektiv, går overvejelserne på at have en samarbejdsaftale m. Sv. Kommune, m. det formål at bidrage til at styrke den tidl. indsats og samtidig have fokus på forældreperspektivet. Jeg er opmærksom på interessen fra kommunal side i at fremstille positive resultater af indsatsen og har derfor tydeliggjort for samarbejdspartneren, at jeg ser forældreperspektivet som vigtigt, fordi den konstruktive kritik af ordningen fra dette perspektiv netop kan medvirke til at styrke ordningen til gavn for både familierne og praksis (ibid, s.599).

Sv. Kommune har mulighed for at benytte specialets resultater i udvikling af ordningen, og jeg påtager mig derfor en meget stærk moralsk og etisk forpligtelse til at tage hensyn til brugernes perspektiver i konklusionen. Deltagerne er blevet gjort opmærksomme på rettigheden til at trække udtalelser tilbage og er desuden blevet tilbudt indsigt i specialets resultater (ibid, s.594).

Kvalitet i kvalitative undersøgelser

If. Kristiansen (2020, s.616) udsættes den kvalitative forskning for kritik af sin videnskabelige kvalitet, da den ikke sikrer genrealiserbarhed og kun fremviser subjektive resultater baseret på få personers udsagn.

Kvalitet i en kvalitativ interviewundersøgelse handler, if. Tanggaard & Brinkmann (2020, s.660, s.665), især om graden af de metodologiske refleksioner. Hvor der, i fx kvantitativ forskning, skabes kvalitet gennem reliabilitet, er kvalitative undersøgelser mere afhængig af transparens. Dvs. man skal kunne "kigge forskeren over skulderen" metodisk fra beskrivelsen af undersøgelsesdesignet til analyse og resultater, således at læseren kan forholde sig kritisk og designet vil kunne bruges som inspiration til en lign. undersøgelse. Transparens påviser samtidig specialets pålidelighed (Kristiansen, 2020, s.616).

Genstandsadækvathed er et kvalitetskriterie, hvor udvalget af den bedst anvendelige metode til genstandsfeltet argumenteres for i undersøgelsesdesignet (Bechmann Jensen, 2006, i Juhl, 2014, s.84). Analysens kvalitet baseres samtidig på en mangesidig empiri, gennemgået i en grundig kodningsproces. Undersøgelsens gyldighed omhandler også autenticitet. Dvs. at læseren skal kunne forsikres, at specialets resultater er gyldige ved at følge dokumentationen i analysen og at denne stemmer overens m. informanternes udsagn (Kristiansen, 2020, s.616).

Kritik af metode

Kritikken af den valgte metode er bl.a. ikke at have haft mulighed for at observere i hjemmet og opleve interaktioner ml. hjemmepædagoger og forældre ift. empiridannelse. Empiridannelsen online har til tider været udfordret af dårlig internetforbindelse, som bl.a. medfører at nogle udtalelser i interviewene er uforståelige. Det har også været svært at interviewe forældre m. udfordring i det danske sprog. Fx var det problematisk at skabe en relation til den interviewede samtidig m. at dialogen foregik igennem en tolk. Jeg fik en fornemmelse af, at mine spørgsmål og forælders svar gik tabt i oversættelsen. Samtidig besværliggør den svage kommunikation at forsvare en entydig forståelse af nogle italesættelser. Derfor er nogle af de interviewedes pointer udeladt pga. faren for at misforstå disse. Pba. dette kunne den teoretiske rammes forklaringskraft i analysen forstærkes, hvis undersøgelsen havde tilladt flere interviews m. deltagerne, hvor den først dannede empiri kunne behandles gennem teorien og derefter kunne forståelserne afklares m. de interviewede.

Følgende kapitel omhandler undersøgelsens analysestrategi og analyse.

7. Diskuterende analyse

Dette kapitel udgør først en redegørelse for undersøgelsens analysestrategi og dernæst specialets analyse. Jeg har valgt den tematisk orienterede analysetilgang, som består af læsning på tværs og i dybden mhp. at fremskrive relevante temaer for undersøgelsens analyse af det empiriske materiale. Ift. analysestrategien havde jeg først forestillet mig, at benytte begrebsstyret kodning og prædefinerede analytiske greb fra den teoretiske ramme, til at forklare mine fund i empirien. Men i forsøget på at udføre denne metode, oplevede jeg en fastlåsnings af teoriens forklaringskraft, og valgte derfor denne form for kodning fra. I stedet er benyttelsen af teoretiske greb i analysen bestemt pragmatisk i analyseprocessen, efter hvilke greb temaet forklares bedst gennem. Analysen består indledende af de centrale temaer fundet i empirien, som således afslutningsvis sammenkobles m. specialets forskningsspørgsmål.

Analysestrategi

Tematisk orienteret analyse

Den analysemetodiske tilgang til empirien er inspireret af Bagge Kousholts Betingelsesbetydnings- og begrundelses analyse (2018, s.240), hvor den tematisk orienterede analysemetode benyttes, som består i at læse empirien på tværs og i dybden. Metoden benyttes på trods af dens anden videnskabsteoretiske grundantagelse⁹. I denne undersøgelse læses det empiriske materiale blot m. et socialkonstruktionistisk udgangspunkt, og fokus i empirien vil være på sproget som subjektpositionsskabende. Jeg kan i øvrigt identificere egen tilgang til den dannede empiri, m. Bagge Kousholts ærlige beskrivelse af analyseprocessen som en blanding af uundgåeligt rod og systematisering (ibid, s. 240).

At læse på tværs

Analyseprocessen startede i empiridannelsen, hvor jeg undervejs nedskrev evt. temaer, fundet i interviews. I gennemlæsningen på tværs af empirien, har jeg også øje for disse temaer og tilh. pointer (ibid, s. 248). At læse på tværs består i, at temaer læses frem og samles på tværs af materialet i "fælles genkendelige indholdsenheder". Dette giver både et kendskab til empirien i detaljer og fordrer en systematisering (ibid, s. 247). I processen opdelttes empirien ud fra de tre interviewtyper, hhv. interview m. den projektansvarlige, hjemmepædagoger og forældre. I

⁹ Det analysemetodiske greb benyttes af andre på tværs af videnskabsteoretiske retninger, fx af Haavind (2007, i Bagge Kousholt, 2018, s. 247).

interviewene markeredes det interessante, specielle el. lighederne m. andres udtalelser i forsk. farvekoder. Fokus i læsningen har generelt været på udtryk for de diskursive praksisser i ordningen, fx subjektpositioner for børn og forældre.

If. Bagge Kousholt (ibid, s. 248, s.251) viser det empiriske materiale tilbage til teorien og kan enten udvide el. udfordre denne undervejs i analyseprocessen og man kan lade teorien fremkomme i de forsk. perspektiver og evt. modsætninger i empirien. Med dette in mente, har jeg, istf. at prædefinere specifikke analytiske greb fra teorien, valgt at lade temalæsningen af empirien styre, hvilke specifikke dele af teorien temaet bedst kan forklares igennem.

At læse i dybden

Næste skridt er at læse i dybden og finde temaer, der er fyldige nok i både "kvantitet" og "kraftfuldhed" til at kunne være pointebærende igennem analysen (ibid, s. 251, 254). Analysen opbygges som afrundede, analytiske dele m. hhv. overpointer og underpointer (ibid, s.253, 258). Fx er et interessant mønster hos forældrene en usikkerhed i forælderrollen ved den indledende deltagelse i ordningen, som over tid erstattes af en følelse af tryghed ved at have hjemmepædagogen involveret i hjemmelæringsmiljøet. Her fremhæves en overpointe om usikkerhed og flere underpointer i form af personlige udtryk for usikkerhedens karakter og udvikling Dette er et af de centrale temaer i analysen. I næste afsnit præsenteres undersøgelsens analyse og flg. besvarelser af specialets forskningsspørgsmål.

Analyse

I flg. analyse fremhæves syv temaer, fundet i det empiriske materiale. Første tema omhandler hjemmelæringsmiljøet som dagtilbuds nye ansvarsomr. Dernæst følger temaerne "Subjektpositioner i hjemmepædagogordningen", "Forståelsen af det gode børneliv", "Forhandlinger om forståelser af eget barn", "Bekymringer forud for indsatsen", "Fra usikkerhed til tryghed" og "Standardisering af børneopdragelse". Analysen afsluttes m. en besvarelse af specialets forskningsspørgsmål pba. temaernes resultater.

Hjemmelæringsmiljøet- dagtilbuds nye ansvarsområde

Jeg finder det relevant at indlede analysen m. forståelsen af Sv. Kommunes hjemmepædagogordning ud fra et kommunalt perspektiv, da ordningen skal anses som selve rammen om de efterflg. fund i analysen.

Det specielle ved Sv. kommunes Sekretariat og Dagtilbuds ansvar for hjemmepædagogordningen som forebyggende tidlig indsats er, at det er et nyt ansvar, tildelt fra politisk side. Ansvar et anses for at være en anerkendelse af dagtilbud som et vigtigt element i velfærdssamfundets funktion.

"Vi har fået en bevågenhed på området, som vi ik' havde bare for en fem, ti år siden, så vi er blevet en vigtig medspiller i samfundet (...) Ja, fået mere anerkendelse, men (...) med bevågenheden kommer jo også et større ansvar til at gøre noget for de familier og de børn." (Projektansvarlig¹⁰, bilag 1, s.6).

Samtidig reflekterer den p.a. over udvikling i dagtilbuds ansvarsomr. og påpeger, at begrebet "forældresamarbejde", m. ny forskning af fx Heckman, bliver erstattet af begrebet "hjemmelæringsmiljø". Ligeledes reflekteres over, hvordan læring i hjemmet herigennem bliver et vigtigt element i sikringen af barnets udvikling og i højere grad er blevet dagtilbuds ansvar. Det tidl. fokus på forældresamarbejdet i institutionerne er ikke længere tilstrækkeligt.

"...forældresamarbejder (er) jo egentlig trådt lidt ud af de ord og begreber vi går og bruger og så er det begrebet "hjemmelæringsmiljø" (...) der ligger noget i det skisme, i den ændring (...) men igen så har det jo nok tråd til det her med (...) at forskning har været med til at pege på det (...)og Heckman-kurven og alt det der, at det har givet sig rodfæste i ministeriet og lovgivninger nu, som at der er noget og hente i familien (...) det skal gå på to ben, andet bare end et samarbejde, at læring foregår ligeså meget i hjemmet som i dagtilbud, bare hele læringsbegrebet det er jo puttet ind over det hele." (P.a., bilag 1, s.7).

Politisk mål

I tråd m. dette, er det politiske mål m. indsatsen at skabe lige livsmuligheder for børns fremtid. Opmærksomheden er rettet mod de første 1000 dage i barnets liv som afgørende ift. dette mål, hvilket kan genspejles i Heckmans forskning, hvor tidl. indsats anses som den bedste indsats pt, både økonomisk, men også hvis ulighed i samfundet skal modarbejdes, og hvor en forandring i hjemmemiljøet er hovedopgaven. Med Hennums kritiske briller på denne europæisk børnecentrerede tilgang til indsatser på børneomr., vil kritikken være, at fokus på læring og udvikling hænger sammen m. forståelsen af børn som fremtidig menneskelig kapital. Et manglende fokus på det gode børneliv nu og her er også en relevant kritik i denne

¹⁰ Herefter forkortet p.a.

sammenhæng (Juhl. 2014). Senere i analysen vendes tilbage til betydningen af kommunens indtræden i hjemmet.

I italesættelsen af udvikling af den forebyggende tidl. tilgang til indsatser ligger en definitionsmagt i, hvad problemet og den dertilh. løsning på dette er. Dvs. at der anskues en definitionsmagt fra forskningsmæssig side og en dertilh. herskende diskursiv praksis om vigtigheden af barnets tidl. år og hjemmets miljø, som determinerende faktor for barnets opnåelse af det gode børneliv. Opstår der derimod en bekymring for barnets opnåelse af de normative vigtige værdier for det gode børneliv, anses et behov for en indsats hvor forældrene og hjemmet inddrages.

”Og ministeriets succeskriterier på det her (...) det er vel noget med og skabe mere lige muligheder (...) for børn og unge, det er jo en del af 1000 dages projektet, så man har jo fået øjnene op for at der sker noget tidligt i børns liv der har afgørende betydning for deres senere livsmuligheder.” (P.a., bilag 1, s.5-6)

Ordningens hovedopgave er at benytte den pædagogiske faglighed på dagtilbudsomr. til at skabe vejen for trivsel i familien, med det formål at alle børn får mulighed for at opleve en normal udvikling (P.a., bilag 1, s. 5-6). Dette leder fokus videre på hjemmepædagogerne, der arbejder m. praksis i ordningen.

Subjektpositioner i hjemmepædagogordningen

I tråd m. ordningens hovedopgaver, er det relevant at fremhæve pædagogernes og forældrenes italesættelser og opfattelser af subjektpositioner i ordningen. Subjektpositioner kan genforklares i én sætning fra afsnit om positioneringsteori: Hvem man er, skifter afhængigt af de positioner, der er til rådighed igennem og internt i andres diskursive praksisser (Davies & Harré, 2018, s.27-28). Dvs. at når der italesættes en positionering, kan den tilgængelige diskursive praksis og den talendes forståelse af egen position anskues herigennem.

En hjemmepædagog¹¹ fortæller om sin positionering i familien som en hjælper, der skal facilitere, at moren får overskud til at sikre børnenes trivsel og udvikling i hjemmet. Moren positioneres samtidig i fortællingen som én, der har behov for hjælp til at klare disse dele af forældreopgaven.

¹¹ Herefter forkortet h.p.

”Så er jeg den der understøtter mor i nogle af de ting der er svære(...)et eller andet sted, når jeg hjælper moren så er det jo for lige som og få det nedad til børnene (...) men mit formål det er hvordan vi kan øge (...) specielt trivlsen (...) med drengene ik’? hvordan vi kan skabe, en større læringskurve med børnene (...) men vi har jo et vilkår der hedder (...) før hun skal ku´ ha´ ro til og lave ting med dem, så er jeg nogen gange nødt til og hjælpe mor.” (H.p., bilag 6, s. 65).

En forælder fortæller, hvordan hun opfatter den tilknyttede h.p. som en mor for sig selv, og positionerer pædagogen som én, der har mere erfaring og hjælper i svære situationer. Samtidig anerkender forælderen sin egen position som én, der kan bruge hjælp fra ”en mor” i svære situationer.

”...lige pludselig jeg tænker (Pæd) så lige som mor hun har en ældre, hun har erfaring hun har også familien, så hun ved det godt ik’ også? Så hun ligesom mor, hun hjælper mig lige med det samme.” (Forælder¹², bilag 2, s.20).

En anden forælder har samme opfattelse af familiens h.p. som en ”skide hyggelig” ekstra forælder, og fremhæver, at pædagogen deler begejstringen for deres barn (F., bilag 5, s. 42).

Ses tilbage på forældreinddragelse i State of the art, er den tillidsskabende relation et vigtigt element i forældreinddragende indsatser. Ud fra ovenst. citater tolkes det, at disse positioneringer, i form af støttende hjælpere el. bonusforældre, er m. til at skabe en stærk relation ml. h.p. og familie, som også kan bidrage til at gøre vejledningen i hjemmet mindre sårbar. Dette kan m. positioneringsteorien forstås ved, at den intenderede mening fra hjemmepædagogernes side er, at støtte forældrene i forælderrollen mhp. børnenes trivsel og udvikling. Forældrenes opfattede mening er som en velment støtte pba. positioneringen af hjemmepædagogen som et familiemedlem. Denne relations betydning uddybes senere i analysen.

Forståelsen af det gode børneliv

If. socialkonstruktionismen tolkes enhver forståelse som tilh. en specifik kultur, m. egne traditioner og værdier. Familierne i ordningen har baggrund i forsk. kulturer, hvilket kan være en af forklaringerne på, at forståelserne af børn og det gode børneliv er forsk. på tværs af ordningens aktører. Det viser sig samtidig, i empirien, at være vigtigt, at forældre og

¹² Herefter forkortet F.

hjemmepædagoger bestræber sig på at opnå en fælles forståelse, som kan medføre en indtagelse af komplementære subjektpositioner, for at ordningen skal give mening for deltagerne.

Den projektansvarlige repræsenterer den politiske og kommunale forståelse af det gode børneliv, hjemmepædagogordningen baseres på, hvor trivsel og omsorg, samt læring og udvikling nævnes som vigtige værdier i barndommen.

"Altså når du spørger ind til, hvad det gode børneliv er (...)der er jo helt klart noget trivsel og noget omsorg og noget læring og noget udvikling." (P.a., bilag 1, s.7).

En hjemmepædagog forklarer de forsk. forståelser af barnets behov og fremhæver begrebet læring som vigtig værdi i det gode børneliv, set fra et pædagogisk perspektiv i en dansk institutionskontekst. Morens baggrund for sin forståelse af vigtige værdier i barndommen, som en udenlandsk fårehyrde uden skolegang, stilles samtidig i kontrast hertil.

"... når vi snakker læring i en dansk børnehave, jamen, så snakker hun jo ud fra et andet afsæt, fordi hun har passet får (...) Altså hele sit liv ik? Og vi taler jo ind i læring på en anden måde." (H.p., bilag 6, s. 53).

Jf. State of the art, er det vigtigt for forældre at skabe en anderledes og bedre barndom for deres børn, end den barndom de selv har haft (Juhl, 2014). Det er derfor interessant, når der i interviewene spørges ind til det gode børneliv, at forældrene nævner mangler fra egen barndom, som de ikke ønsker deres eget barn skal opleve. Der kan her tolkes en modsigelse af den ellers herskende diskurs om den negative sociale arv. Nedenst. citat er et eks. på en forælders opfattelse af det gode børneliv, hvor begge forældre er raske, og barnet ikke oplever sult.

"Så da jeg var lille jeg har set den situation ik' også? Så hvis (...) begge forældre er ikke friske altid, så den vil påvirke barnets udvikling selvfølgelig, heldigvis jeg og mine søskende er i god form lige nu vi ikke har problemer, men indtil vi bliver voksne så vi har haft mange problemer, for eksempel nogle gange vi bliver sultne, min mor kan ikke lave mad." (F., bilag 2, s. 20).

En anden forælder fremhæver vigtigheden ved kærlighed, omsorg, at barnet lærer, at man er god nok, som man er, og at være blevet "ordentlig forberedt" på livets situationer. Ligeledes er

det gode børneliv, som Juhl (2014) også finder, for flere forældre, at barnet har begge sine forældre til stede (F., bilag 5, s.48).

”...jeg tænker hun ska´ ha´ en god opvækst med kærlighed og omsorg og sige; nej men hun er egentlig god nok som hun er, i stedet for at børn lærer, at de ik´ er gode nok som de er (...) at hun både har sin mor og sin far (...) at hun ska´ trives (...) de steder hun kommer hen i livet at hun ligesom er klædt på til det også.” (F., bilag 3, s. 29).

En tredje forælder nævner trygge rammer og en opdragelse i hvad, der er gode og dårlige værdier i livet. Samtidig er det interessant, at hun udtrykker, at hvis barnet selv har haft en god barndom, vil han kunne give sine egne børn et godt liv. Dette taler ind i diskursen om den sociale arv, som samme forælder i andre sammenhænge har vist manglende forståelse for.

”Altså for mig der er det jo når de vokser op i trygge rammer (...) og man lærer ham hvad er (...) de gode værdier og de dårlige værdier (...) Og så har han haft en god barndom og det ka´ han så ligesom gi´ videre (...) til når han engang får børn... Altså en god værdi for mig, det er (...) du ved du er god overfor andre mennesker du behandler mennesker godt.” (F., bilag 5, s. 48).

Forældrenes forståelser af det gode børneliv, er grundlæggende en tilfredsstillende af barnets behov for mad, tryghed, omsorg og kærlighed og et fokus på sociale færdigheder, set i forbindelse m. fx selvværd og medmenneskelige værdier. Udvikling og læring er ikke på samme måde centrale værdier for forældrene, som i det kommunale og politiske perspektiv. Dette kan forklares gennem en middelklasse standard forståelse af det gode børneliv, som den politisk dominerende forståelse er baseret på, hvor forældrene på den ene el. anden måde ikke positioneres. Sat på spidsen kan Burrs (2015) pointe om en imperialistisk vestlig dominerende tilgang som universel forståelse også benyttes som forklaring, og den børnecentrerede europæiske tilgang til børn, hvor man investerer i de elementer i børnelivet som kan skabe god fremtidig arbejdskraft.

Manglende fælles forståelser

Der kan ses en kobling ml. forældrenes manglende forståelse for hjemmepædagogernes fokus på udvikling og hjemmelæringsmiljøet og deres egne anderledes forståelser af, hvad der er vigtige værdier i et godt børneliv. Det tolkes, at hjemmepædagogerne forsøger at rykke forældrenes forståelse tættere på den normative forståelse af det gode børneliv, hvor udvikling

og læring anses som centrale værdier og samtidig er indsatsens hovedopgave. Nedenst. citat er et eks. på dette.

"...så siger jeg så 'Hvorfor (mor)? I går du sagde okay i dag du siger nej?' 'Nej, nej nej, nej' siger hun så 'ikke mere stress til mine børn'. 'Åh ja, du er bange for vi stresser dine børn igen, men det eneste jeg gør det er, jeg ringer (...) spørger hvad kan jeg gøre for at hjælpe dig, og hvad kan vuggestuen gøre for at hjælpe (dreng2), ikke noget med en talekonsulent der skal på (dreng2), ikke endnu, fordi han er lille' 'nå, okay' så faldt hun til ro ik?"(H.p., bilag 6, s. 58).

Det er her relevant at genoptage Hennums kritik af den dominerende forståelse af barnet som universelt, uden kultur og etnicitet. Forældrenes forståelse af deres egne børn er ikke universelle, men derimod præget af de traditioner og værdier, der tilhører forældrenes egen kultur. En vigtig værdi for moren ift. et godt børneliv i ovenst. eks. er, at hendes barn ikke oplever stress. Det kan anses som morens opfattede mening, at flere tests på barnet vil forårsage dette. Samtidig er det hjemmepædagogens intenderede mening at hjælpe barnet i sin udvikling, hvilket hun anser som fordrende det gode børneliv.

Med forståelser in mente, inddrages i flg. afsnit et tema om forældrenes forhandlinger af forståelsen af deres eget barn.

Forhandlinger af forståelsen af barnet

I empiridannelsen findes et fælles træk hos forældrene ang. den subjektposition, de ønsker at skabe af deres eget barn som "et normalt barn". I interviewsituationerne oplever jeg en forhandling af deres børns positionering ift. de evt. typificerende udvidelser, jeg som interviewer kunne tænkes at have om deres barn. Det samme oplever hjemmepædagogerne i forsk. kontekster.

En forælder fortæller om sit barn, og anerkender at sproget er en udfordring, men påpeger samtidig, at barnet fx er langt fremme i sin motoriske udvikling Dette kan forstås som en afvisning af positioneringer af barnet, som andet end normalt udviklet.

"Det er nok første prioritet (...) det er sproget, men vi synes hun er dygtig til rigtig mange andre ting hun er rigtig god motorisk og har altid været fremme i det, men ik' lige med sproget, så det er nok udfordringen." (F., bilag 3, s. 29).

Et andet eks. er en hjemmepædagogs fortælling om en mors bekymring for, om pædagogerne i institutionen forstår hendes barn, og hvordan moren forsøger at positionere sit barn som normalt intelligent overfor hjemmepædagogen.

"Jeg kan se mor arbejder på også og fortælle mig hvor klog hun (barnet red.) er. Og jeg kan mærke på hende at hun har en bekymring om jeg tror at hun også er hjerneskadet (...) Det er min hypotese (...) men jeg kan mærke at hun har en sårbarhed i at, at måske er det også sådan pædagogerne tænker om hende i børnehaven (...) så derfor har hun ekstra meget brug for at vise mig at hun (barnet) er kvik". (H.p., bilag 8, s. 96-97).

En anden h.p. fortæller om det har været svært for en mor at anerkende positioneringen af sit barn som udfordret.

"når han skal sige kommer siger han ommer` `Ja` siger jeg så` jeg kan godt høre at han udelader den første lyd og k`et` og alene der(...) jeg bliver lidt glad fordi det er faktisk også en bevidsthed, altså førhen har det været lidt et lukket land og indrømme for mor at der var noget der var svært for hendes børn." (H.p., bilag 6, s. 57).

Ovenst. er eksempler på de forhandlinger af børnenes subjektpositioner, der kan finde sted i praksis. Det sidste eks. forstås samtidig som et udtryk for, at h.p. og forælderen gennem forhandlingen har opnået en fælles forståelse af barnet og en fælles meningsskabelse af sproget, som et anerkendt problem hos det ellers normale barn. Hermed har de også fundet komplementære subjektpositioner, der matcher behovet for indsatsen i hjemmet og derfor skaber mere meningsfuldhed ift. forældrenes deltagelse. Flg. afsnit omhandler forhandlinger af forældrenes egne subjektpositioner.

Forhandling af forældreren

Som beskrevet i kontekstualiseringen, er en af hjemmepædagogens centrale opgaver at vejlede i forældreren. En h.p. forklarer det følelsesmæssige svære for en mor ved at få at vide, at det også er hendes ansvar at sikre sit barns optimale udvikling.

"og så siger jeg til hende` jamen vi vil jo også gerne putte noget mere sprog på (pigen) så det er jo også vigtigt at du ved sådan og sådan` og så ka` jeg mærke på hende, så bliver hun (...) faktisk sådan lidt berørt af det, og så siger jeg` synes du det er svært når jeg siger det?` så siger hun` ja det synes hun nogengange det er` og det ka` jeg godt forstå altså, fordi vi vil jo det bedste for vores børn." (H.p., bilag 9, s. 105).

Ifm. dette forhandles forståelsen af forældrenes rolle ift. at være facilitatorer for hvad der anses som barnets gode børneliv. I ovenst. citat udtrykkes dette ved at forælderen har ansvaret og forventes at handle aktivt på de italesatte bekymringer for barnet. Hjemmepædagogen søger en fælles betydnings-skabelse i det, hun anerkender morens synspunkt og samtidig argumentere, at det er det bedste for barnet. Samtidig kan kravene fra hjemmepædagogens side være svære at forstå for forældrene, hvis de vigtige værdier i deres barns liv er anderledes end hjemmepædagogernes værdier. Her kan drages en parallel til Juhls pointe i State of the art om, at de krav der stilles fra de professionelles side, er svære at modsige, især når de professionelle benytter udviklingspsyk. argumenter.

En mor positionerer sig i interviewet gentagne gange ved at forklare, at hun kan klare sig selv og at hun ikke har brug for hjælp til andet end til barnets sproglige problem.

”Generelt altså jeg klarer mig selv (...) en grund til at (pæd) kommer til os det var noget hun valgte på det tidspunkt i starten, havde mit barn problem i forhold til sproget (...) så efterhånden begynder han ellers og udvikle sig utroligt meget og blevet bedre (...) På baggrund af det har jeg ikke brug for noget (...) hverken hjælpe eller støtte i hjemmet altså.” (F., bilag 4, s. 35-36).

Denne forælder positionerer sig som én, der ikke har problemer mere og gerne vil frabede sig mere hjælp. Til denne positioneringsforhandling, kan der trækkes en parallel til Juhls pointe i State of the art om at ”holde kommunen for døren”, da forældrene er bange for at blive misforstået og i sidste ende måske endda frygter, at deres børn risikerer at blive taget fra dem. Dette emne vendes tilbage til senere i analysen.

Bekymringerne forud for indsatsen

Jf. kontekstualiseringen, anses bekymringer som trusler mod opnåelsen af den herskende videns diskurs om det gode børneliv. Bekymringerne forklares som faktorer, der kan risikere at skabe knæk i barnets udvikling og vil være svære for barnet at indhente senere. Derfor er ordningens forebyggende tilgang, at sætte ind ved disse bekymringers opstand og inden barnet udsættes for risikofaktorer. Det er interessant, hvordan disse bekymringer ifm. ordningen, forstås fra forældrenes perspektiv.

Den projektansvarlige forklarer flg. om bekymringer ifm. visiteringen til ordningen.

”Det er mere for og understøtte at alle børn oplever en normal udviklingskurve, og ikke har de her knæk(...) som der så skal indhentes senere, og det kan være svært som familie og barn og indhente det hundrede procent (...) altså hvis vi kan komme ind så tidligt at det slet ik’ viser sig at der er brug for det, jamen så er det jo til gavn for alle.”(P.a., bilag 1, s. 6).

Den sociale arv

Et forældrepar fortæller, hvordan en bekymring og flg. underretning omhandlede en vanskelig fortid, og blev til en sag i familieafdelingen allerede under graviditeten. Dette bliver italesat af forældrene som en ”øv start” på forældreskabet og en nervøsitet ift. familieafdelingens inddragelse. Hjemmepædagogen anser det, at forældrene på trods klarer forældreopgaven godt som en solstrålehistorie, og de positioneres som mønsterbrydere i fortællingen (H.p., bilag 7, s.70). Dette taler ind i diskursen om den sociale arv, hvor der, allerede inden fødslen, opstår en bekymring for barnet, om hvorvidt forældrene kan leve op til standardkravene til forældrerollen pga. forældrenes egen opvækst og evt. sociale problemer (Juhl, 2014).

”Vi blev jo tilbudt (pæd) på grund af at der kom en underretning på os og det, det var jo totalt... familieafdelingen, kom vi ind til, og det blev talt til jorden, men så sagde de at de synes, at bare for en sikkerheds skyld så skulle vi altså ha’ en på, og (...) som hun også siger det er solskinshistorien med os fordi vi har ik’ rigtig altså, vi har jo ik’ i teorien haft brug for det” (F., bilag 5, s 42). ”... altså jeg har tidligere røget noget hash, så der stod at jeg var misbruger og at min omgangskreds var kriminelle, men altså, jeg har slet ingen omgangskreds overhovedet.” (F., bilag 5, s. 43). ”...det var sådan lidt en øv start, fordi at der sku’ stå det, og så blev vi jo selvfølgelig nervøse fordi vi blev trukket i familieafdelingen (...) og vi fik også tilbuddet om bare og sige nej til (pæd) men vi siger bare ja, også bare for og vise dem at der er sgu’ ik’ noget og skjule overhovedet.” (F., bilag 5, s.43).

Forældreparret giver udtryk for, at de ikke genkender bekymringen fra kommunens side, og siger samtidig, at grunden til, at de godkendte tilbuddet om hjemmepædagogordningen var for at bevise, at de ikke har noget at skjule ift. forældrerollen. Denne fortælling kan således tolkes igennem systemets indekserende udvidelse af morens fortid og flg. positionering, hvor den sociale arv derigennem anses som en risikofaktor for barnets opnåelse af det gode børneliv. Samtidig accepteres positioneringen ikke af forældrene, men den bedste måde at modarbejde den er, ved midlertidigt at tilpasse sig. Dvs. sige ja til ordningen og herigennem aktivt

modbevise systemets antagelser om risikoen for "videreførelsen af en dårlig kultur" til barnet (Juhl, 2014).

Det samme gør sig gældende for en anden mor, der fortæller, at ideen m., at der kom en pædagog fra dagtilbud hjem til dem og så, hvordan de boede, og var sammen m. børnene, kunne medvirke til en afvisning af bekymringerne fra institutionens side og kunne forbedre kommunikationen m. institutionen.

"Ja, det er meget bedst jeg tænker fordi, nogle gange hvis børn har forældre ik' også? (...) kun mor skal hente og aflevere barnet, så pædagoger begyndte at tænke på (...)De stiller mange spørgsmål om faren, selvom han er førtidspensionist, han har problem, så måske de tænker noget forkert noget, hvordan jeg er barn med forældre i hjemmet, så jeg tænker hvis hjemmepædagogen besøger os så, fordi de kan godt komme og se at hvordan er vores hus, hvordan mine børn leger med, hvordan det går, så er det nemmere for jeg som forælder det er nemmere for mig at kommunikere med pædagoger i skolen også." (F., bilag 2, s.15).

Kommunikation

For en anden mor m. etnisk minoritetsbaggrund er kommunikationen m. institutionen også noget, der bekymrer begge parter, skaber misforståelser og medfører en "forkert" positionering af moren.

"Jeg tror det eneste problem er, når jeg afleverer mit barn (...) i starten, så havde jeg haft så meget utrolige problemer, hvor det er kommunikationsproblemer (...) I forhold til sproget mest altså de ku' ik' forstå(...) og jeg havde bekymret for at de misforstod mig alt hvad jeg siger, men det var ikke noget andet altså, og det er ganske almindeligt altså når man er ny og har det sådan sproget ik' er stærkt nok altså, så sker der mange misforståelser." (F., bilag 4, s. 39).

I de to eksempler, hvor familien har etnisk minoritetsbaggrund, viser kommunikationen m. institutionen sig at være roden til misforståelser, som skaber bekymringer for børnene fra institutionens side. I sidstnævnte eks. modarbejder moren positioneringen, hun får tildelt af institutionen, ved at forklare, at hun er ny og ikke er stærk i det danske sprog endnu, og hvordan dette ikke bør skabe bekymring.

En h.p. fortæller om en lign. situation fra et institutionelt perspektiv. Her er det forståelsen af, hvad barnet skal kunne og hvornår noget er en risikofaktor, der påvirker kommunikationen og samarbejdet ml. forældre og institution. Hjemmepædagogen fortæller, hvordan de

professionelle ved møder får skabt en fortælling af moren som resourcesvag, som skaber bekymring for barnet, og institutionen vil derfor forsøge at hjælpe.

”Og så havde vi en del tværfaglige møder hvor vi desværre måske, inklusiv mig selv, kom til og få tegnet et billede af den her mor, som værende resourcesvag på nogen punkter... Og det blev sådan lidt de her narrativer eller fortællinger omkring den her mor (...) der var noget der ik’ fungerede, og mor hun blev ved med at sige ’nej, nej, nej, nej, sådan er det ik’ og mine drenge de kan det her’ (...) Så samarbejdet begyndte også og blive lidt (...)mudret.”(H.p., bilag 6, s. 52).

Samarbejdet m. institutionen var altså skrøbelig forud for indsatsen og er et eks. på, hvordan konflikter ifm. forsk. forståelser af barnet og bekymringer kan opstå. Næste afsnit omhandler den sårbare start i ordningen og udvikling i relationen til familien derefter.

Fra usikkerhed til tryghed

Jf. problemfeltet, er en risiko ved en social intervention, at den tager form af social kontrol for brugerne, hvis interventionen fx ikke anses meningsfuld. En h.p. forklarer om forældres bekymring for social kontrol ved hjemmepædagogens tilstedeværelse i hjemmet og fremhæver fordelene ved ordningen som forebyggende og udført af pædagoger fremfor myndighedsudøvere.

”fordi nogen er også rigtig bange for at nu kommer vi, eller de har selvfølgelig sagt ja til at vi må komme, men de er også bekymret om vi tager deres børn... Vi har ingen bemyndigelse, vi er der for at hjælpe dem.” (H.p., bilag 8, s. 88-89).

Et element af social kontrol ved ordningen kan dog ikke undgås, da hjemmepædagogerne har skærpet underretningspligt. Det er derfor en risiko for familierne, at der bliver en sag i familieafdelingen, hvis opgaven bliver for stor for hjemmepædagogen. Et eks. på, hvornår en underretning kan blive anvendt, er hvis forældrene ikke længere er motiverede for at samarbejde.

”eller hvis forældrene bakker ud, ’ej nu kan jeg ik’ overskue det eller nu er jeg ik’ motiveret for det’ eller...Ja, det er frivilligt... Men der skal en hjemmepædagog så stille sig selv spørgsmålet ’Er det så en underretning altså, skal der handles på noget?’”(P.a., bilag 1, s. 8).

Dette peger tilbage på konflikter ved manglende fælles forståelser og samtidig lovgivningens udtryk for at arbejde ud fra barnets bedste, som det defineres via dominerende forskning på omr. og m. dette belæg kan trumfe forældres evt. modsigelser i indsatser.

Social kontrol eller støtte

Et forældrepar fortæller om bekymringen for, at hjemmepædagogen skulle føre social kontrol m. dem i deres hjem. Dette bliver dog aldrig oplevet i praksis, men forældrene mener stadig, at det er fordi, de har vist, at de er "gode forældre". Ud fra udsagnet om "det negative ved ordningen", kan det forstås, at visiteringen afstedkom usikkerhed hos forældrene.

"Det sku' være det eneste der har været negativt ved det, det var da du fik af vide på familieafdelingen der sku' føres kontrol med os, men det har vi slet ik' følt." (F., bilag 5, .s 47)
"For mit vedkommende der var det fra første gang at jeg ka' se, okay hun kommer faktisk ik' bare for og holde øje med om jeg gør det godt nok. Og så har det jo bare kørt sådan lige siden (...) hun har jo ku' se at det går godt, og der ik' har været noget hun sku' være bekymret for, så jeg tror også det er meget det der spiller ind." (F., bilag 5, s. 48).

En h.p. fortæller om den usikkerhed, der kan opstå hos forældrene, og hvordan hjemmepædagogens opgave er at genskabe trygheden i familien og forsikre dem, at de er gode forældre. Dvs. hjemmepædagogen ompositionerer forældrene, når de selv bliver i tvivl, om de er "gode nok" el. opfatter, at andre stiller spørgsmål ved dette.

"Men det er at være understøttende, i forhold til at de faktisk klarer det så godt som de gør...og være den der tryghedsperson som de kan kontakte hvis de, der opstår noget de bliver usikre på (...) der kan nogen gange godt komme nogle breve 'og hvad er nu det for noget altså?' der opstår hurtig en angst (...) hvem har sagt noget om dem?" (H.p., bilag 7, s. 73).

En mor fortæller, hvordan hun selv var bekymret for sit barns udvikling, efter hun var blevet opmærksom på, at pigen var bagud i sin sproglige udvikling (F., bilag 3, s. 25). Samtidig var hun usikker på, hvordan man gjorde som forælder for at fremme sprogudvikling hos barnet. Moren udtrykker grinende, at hjemmepædagogen har holdt et "foredrag" for hende, og m.a.o. lært hende om sit eget barns udvikling og at de råd, hun har taget til sig, har haft en positiv virkning på barnets sprog. Der kan her trækkes en parallel til VIDA projektets resultater (State of the art), hvor forældreinddragelsen skabte et bedre kendskab til barnet for forældrene.

”Ja, hun er startet med at lave sætninger, altså to til tre ord i, indtil videre (...) Ja, jeg har fået et foredrag (griner) af (Pæd) at man ka’ fremme barnets sprog ved at synge og snakke og sætte ord på måske når hun ska’ ha jakken på (...) eller bare hele tiden sætte ord på alt hvad vi foretager os med hende.” (F., bilag 3, s.24) ”Og det har faktisk virket, de råd jeg har fået fra hende.” (F., bilag 3, s.23).

En h.p. fortæller, at de råd, hun tildeler forældrene, skal ses ifm. det overordnede formål m. den specifikke indsats; barnets udvikling. Men for at opnå dette, er et delmål, at forældrene opfatter sig selv som kyndige i forældrerollen.

”Sådan (...) overordnet så vil det klart være at, at (pigen) får et sprog så hun ka’ gøre sig forståelig når hun ska’ starte i børnehave. Og så vil jeg sige, for at hun får det, så ska’ hun jo ha’ en far og en mor der tror på at (...) den her opgave det ka’ de godt magte (...) de er gode nok som de er.” (H.p., bilag 9, s. 109-110).

Et andet eks. på en hjemmepædagogs positionering af forældrene som kompetente, via anerkendelse, er en forælders fortælling af, hvordan det, at hjemmepædagogen har været på besøg, har gjort hende glad og mere afslappet, fordi hun har fået at vide, at hun er en god forælder. M.a.o. er h.p. med til at styrke forælderens selvværd.

” Så efter hun har besøget os, jeg er meget glad, fordi hun ser, hun har (...) fortalt mig jeg gjorde bedre, det går alt fint. Så jeg er glad for, jeg tænker, jeg bliver meget afslapning...” (F., bilag 2, s. 16).

Der findes altså et fælles træk hos forældrene ved starten af forløbet, kendetegnet ved en usikkerhed el. sårbarhed ifm. forældreskabet. Jeg finder frem til, at selvom forældrene har sagt ja til indsatsen uden at finde interventionen meningsfuld, men mere for at bevise, at der ikke er grund til bekymring, så har ordningen vist sig at være til gavn for flere af forældrenes selvforståelse ved at øge forældrenes selvværd ift. forældrerollen. If. forældrene har hjemmepædagogens tilstedeværelse haft en positiv virkning i form af fx læring om, hvordan man kan stimulere barnets udvikling el. som en støtte ift. kommunikationen m. institutionen el. m. systemets andre instanser. Det kan tolkes, at forældrenes deltagelse i ordningen generelt er gået fra at være præget af en usikkerhed el. sårbarhed ved visiteringen til en tryghed ved at have en hjemmepædagog, der anses som et ekstra familiemedlem at sparre m. ift. barnet.

Standardisering af børneopdragelse

I empiridannelsen findes et sidste tema, indeholdende en diskursiv praksis i ordningen, vedr. en selvfølgelighed ift. en bestemt opdragelsesform i hjemmet, som fremmer barnets udvikling og læring. Heckmans pointe i State of the art om det udviklingsstimulerende hjemmemiljø skinner igennem denne diskurs.

Betydningen for forældrene af denne normative opfattelse er interessant. En mor fortæller fx om forælderrollen og børneopdragelse i sin egen kultur, og hvordan hun har "begået" en fejl m. sit første barn ved at opdrage i egen kulturtradition fremfor den "danske". Moren mener, at den tidl. udenlandske opdragelsesform har været uhensigtsmæssig i en dansk kontekst, for både barnet og pædagogerne. Hun har sidenhen arbejdet på at gøre opdragelsen af barnet mere "dansk" og mener, at hendes barn er næsten som et "dansk" barn nu. Der kan her trækkes en parallel til Gilliam og Gulløvs integrerende perspektiv på institutioners opgave. Samtidig kan dette kritiseres for en manglende mangfoldighed i forståelsen af forældreskabet.

"Jeg er fra (land) ik' også? Så det er forskellig kultur, forskellig børneopdragelse (...) jeg har opdraget min første lige som (land) hvordan forældre opdrager, men den passer ikke til Danmark her...for eksempel jeg kan se normalt når børn spiser i Danmark så alle folk spiser sammen i spisebordet ik' også? Men i vores hjemland vi giver med hånd, jeg giver min barn mad, de sidder ikke i en spisebord, de, de går rundt, vi går bagved (griner)...det er en dårlig ting jeg kan se selvom jeg er fra (...) fordi det er svært for barn i daginstitution ik' også?... Fordi de lærer fra hjem og så når de starter institution det er hårdt for pædagog." (Forælder, bilag 2, s.12-13). "nu jeg har fortalt, min datter (...) hun er næsten lige som danske barn, det går bedre." (F., bilag 2, s.16).

En h.p. forklarer forskellen i de to kulturers opdragelselementer. Hvor det er normen i forældrens oprindelige kultur at følge barnet, opdrager man i den danske kultur ved at skabe rammer og vise vejen for barnet.

"i den (...) kultur (...) der er det sådan man følger barnet, man viser ik' barnet vej(...) Så man kan sige hun har fået meget vide rammer den pige her (...) hun (mor red.) er nødt til at vise vej (...) og pressere (...) Så vi arbejder omkring opdragelse og (...) at det er mor der bestemmer." (H.p., bilag 8, s.90).

En anden forælder håndterer den samme diskursive praksis anderledes og italesætter, at hun nu har fået en forståelse for, hvordan det danske system fungerer, og derfor ikke længere har brug for hjælp. Her kan drages en parallel til Dumbrills (2006) forældreundersøgelses tre forsk. handlemønstre afhængig af relationen til den professionelle. Hvor den førstnævnte forælder i denne analyse har forandret holdning til opdragelse og samarbejder m. hjemmepædagogen, kan det tolkes, at den sidstnævnte mor har valgt en strategi, hvor hun samarbejder ved at give udtryk for, at hun har forstået diskursen, forklarer, at hun nu "spiller spillet" m. systemet og ikke nødvendigvis radikalt adopterer helt nye opdragelsesmåder.

"på normalt tidspunkt jeg har ik' så meget udfordring, jeg har forstået systemet, jeg har forståelse hvordan fungerer det i Danmark, jeg ka' godt klare mig selv og så kort sagt jeg har ik' brug for meget altså(...)en vanskelig situation som jeg brug for støtte til, det tror jeg ikke på"(F., bilag 4, s. 37).

I ordningen italesættes som en selvfølgelighed, at der er en korrekt måde at forstå det gode børneliv og herigennem også opdragelse på. Ift. handlemuligheder kan det tolkes, at forældrene kan opleve at blive tvunget i en specifik positionering ift. den gældende diskursive praksis. I denne kritiske opmærksomhed på forståelsen af, én "rigtig" måde at opdrage på, kan der igen trækkes en parallel til Hennums kritik af det universelle barn og en middelklasse standardisering for det normativt opfattede gode børneliv. Det tolkes herigennem, at det også i ordningen, kræves af forældre at opdrage ud fra en dansk middelklasse standard, hvor udviklingsfremme er et centralt element. Når dette ikke er opnåeligt for forældrene, opstår bekymringer for barnets trivsel og udvikling der bl.a. kan forklares v. en manglende mangfoldighed i diskursen omkring forældreskabet.

Uregulerethed

Bekymringerne for børn m. etnisk minoritetsbaggrund forklares af en h.p. m., at der til tider findes en "uregulerethed" hos disse børn, som bliver et problem i institutionen og kræver, at man "adfærdsregulerer" på barnet. Normer for dansk opdragelse italesættes som bl.a. at kunne sidde og spise ved bordet og vente på de andre, at kunne behovsudsætte og modtage krav. Problemet ved, at barnet mangler disse kompetencer, er if. hjemmepædagogen, at det er ifm. dette, at læring kan opnås og barnet kommer bagud læringsmæssigt, hvis ikke kompetencerne sikres ved start i institutionen.

”Vi har rigtig mange flerkulturelle familier og børn i dagtilbuddet her som ligger på fuldstændig lige linje, altså med etnisk danske børn. Det (...) som jeg oftest løber ind i, det er at...de her børn, i en stor grad skal adfærdsreguleres. Fordi der er andre normer omkring opdragelse (...) når man så kommer op i (...) vuggestuen, jamen så forventes det jo at man kan sidde oppe ved bordet og spise sin mad og vente til de andre er færdige (...)Og en anden er også det her med at sætte grænser (...)der er også forskellige normer...Og det er som regel der hvor der kan ske de her kultursammenstød...ja mellem dagtilbud og familie (...). I forhold til med og lære sprog (...) når vi ser det er en udfordring så er det oftest også fordi at vi har været nødt til at gå ind og arbejde adfærdsregulerende i forhold til barnet, fordi så har det svært ved at behovsudsætte (...) det er meget impulsstyret, det har svært ved at forstå krav (...) og når man har det, så mister man også (...) automatisk fokus på at være i en opgave hvor læring jo kan opstå ik også?” (H.p., bilag 6, s. 61).

En forælder fortæller ifm. dette om, hvordan venner fra andre kulturer har haft samme oplevelse m. institutionen ift. normer for opdragelse. Forælderen er dog enig m. institutionen i skiftet, hvilket hun begrundes m., at hendes børn jo skal være en del af den danske kultur, nu hvor de skal bo i Danmark.

”Ja, jeg er enig med dem, fordi jeg også går på skole, jeg også har mange venner fra forskellige kulturer, fra forskellige lande, så vi snakker sammen, så de samme problemer mine veninder også har. Så på grund af det jeg er enig med dem, jeg vil gerne lære hvad jeg har gjort (...) fordi mine børn selvfølgelig de skal bo her i Danmark, så de skal være som med dansk kultur, danske vaner, så de skal på skole.” (F., bilag 2, s.13-14).

Der kan her trækkes en parallel til Gilliam og Gulløvs pointe om institutioners opdragelse i civiliserende sameksistens og denne forælders accept af det vilkår for at være en del af det danske samfund.

Besvarelse af forskningsspørgsmål

I denne afsluttende del af analysen, sammenkobles de fundne temaers pointer m. specialets forskningsspørgsmål og besvarelserne diskuteres.

1. Hvordan forstås barnet, det gode børneliv og forældrenes rolle ud fra hhv. et politisk og kommunalt perspektiv, hjemmepædagogernes perspektiv og forældrenes perspektiv?

Barnet og det gode børneliv forstås igennem de værdier, der italesættes som vigtige at have til stede i barnets liv. Forældrene anses samtidig som facilitatorer for barnets opnåelse af det gode

børneliv. Ud fra det politiske og kommunale perspektiv er udvikling og læring de højest vægtede værdier, og barnets fremtidige muligheder anses som vigtige. Ud fra forældrenes perspektiv, er det de mere følelsesmæssige og sociale værdier såsom omsorg og kærlighed, som er vigtigst i forståelsen af det gode børneliv. Den læring, forældrene taler ind i, er baseret på de medmenneskelige værdier, fx at man er god nok, som man er, og behandler andre godt. Hvorimod læring if. hjemmepædagogerne omhandler fx sproglig udvikling og normer for civiliseret opførsel.

Forældrene insisterer på, at deres børn positioneres og forstås som normale børn, selvom de er en del af en kommunal indsats. I kraft af hjemmepædagogernes opgave i hjemmet, fokuserer de derimod på punkter, hvor barnets udvikling el. læring ikke følger normalen. Forældrenes modarbejdning af barnets position som afvigende var overraskende i empiridannelsen. Da ordningen er frivillig, kunne det antages, at forældrene måtte være enige i bekymringen og belægget for indsatsen. Forståelsen af barnet viste sig i stedet, at være til forhandling og af stor betydning for forældrenes måde at deltage i indsatsen på. Denne pointe diskuteres yderligere i besvarelsen af næste forskningsspørgsmål.

Forældrerollen anses igennem den selvfølgelighed, der findes i hjemmepædagogordningens kontekst, ifm. én rigtig og italesat, "dansk" måde at opdrage på. Denne opdragelsesmåde indeholder et element af normer for civiliserende sameksistens og et udviklingsstimulerende hjemmelæringsmiljø, hvor forældrenes fokus skal være på barnets udvikling og læring i hjemmet, da dette forstås som vigtige værdier i det gode børneliv, fra politisk side. Dette kan anses som en bestræbelse på at skabe et standardiseret middelklasseforældreskab i familierne. Denne herskende og meget ensidige måde at anse forældreskab og den dertilh. "rigtige" opdragelsesform på, kom bag på mig i undersøgelsesprocessen. At der findes en "dansk" måde at gøre forældreskab på, kan også risikere at have den betydning, at ved at have egenskaben som ikke dansk forælder, anses man allerede som en del af målgruppen for forebyggende tidl. indsatser. På linje m. opmærksomheden på forældres sociale problemer og diskursen om den sociale arv, har dette vist sig i undersøgelsen at være af stor betydning for de deltagende familier i ordningen og samtidig genstand for kritik i undersøgelsen. Én ting er, at institutioner får ansvaret for at skabe et hjemmelæringsmiljø i familiens private hjem, hvilket kan opleves som social kontrol for familierne. En anden ting er, at det samtidig bliver et integrationsansvar,

hvor børneopdragelse herigennem strømlines til en dansk middelklasse standard. Herigennem anses en manglende mangfoldig forståelse af børn og familiestrukturer. Denne opmærksomhed kan videreføres i besvarelsen af undersøgelsens andet forskningsspørgsmål.

2. Hvilke bekymringer danner baggrund for de specifikke hjemmepædagogiske forløb og hvilke positioneringer dannes herigennem?

Bekymringer ifm. visitering til hjemmepædagogordningen kan anses at have et element af diskrimination fx ift. forståelsen af den sociale arv og ifm. kulturel forskellig opdragelse. Det forebyggende element ved indsatsen gør det svært at argumentere for tilstedeværelsen af et reelt problem. Forældrene føler sig ifm. dette ofte forkert positioneret fra start og har behov for at forhandle både deres egen og barnets positionering i ordningen. Dette kan ses ifm. de forsk. forståelser, forældre og professionelle har af, hvad der er vigtige værdier i det gode børneliv og den dertilh. forælderrolle. Forældrene stræber efter at opnå en fælles forståelse og en fælles meningsskabelse omkring indsatsen m. den tilknyttede h.p. og derved skabe meningsfuldhed omkring deres egen families deltagelse. Det overraskende ved dette resultat af forældreperspektivet er, at mange familier samtidig italesætter hjemmepædagogen som et ekstra familiemedlem og gør udtryk for den tryghed, der er i at have en at sparre m. ift. forælderrollen. En forklaring kan være, at det er når de komplementære subjektpositioner er skabt gennem den fælles forståelse for en bekymring, at trygheden opstår. Dvs. de positioner de forudindtagede bekymringer skaber for familien, forhandles ml. hjemmepædagogerne og forældrene, efter indsatsen er startet, indtil de gensidige ompositioneringer accepteres, og en fælles meningsfuldhed omkring ordningen for begge parter opnås. Med disse hovedpointer afsluttes nærværende speciales analyse og leder videre til konklusionen af undersøgelsen.

8. Konklusion

Følgende konklusion besvarer, baseret på de forrige pointer, undersøgelsens problemformulering:

"Hvilke forståelser af barnet og det gode børneliv findes i forbindelse med hjemmepædagogordningen i Svendborg Kommune og hvilken betydning har det for de deltagende familier i ordningen?"

Forståelserne af barnet og det gode børneliv ifm. ordningen er forsk. for hhv. forældre og professionelle, såvel som kommunalt og politisk. Det gode børneliv beskrives via de værdier der knyttes hertil og anses fra politisk og kommunal side ifm. værdier som udvikling og læring fx ift. sprog og normer for god civiliseret opførsel. Forældrenes værdier ifm. det gode børneliv er primært omsorg og kærlighed og læring ift. medmenneskelige værdier.

Jf. analysen, forhandler forældre og hjemmepædagoger mulige subjektpositioner og forståelser af både børn og forældre i det hjemmepædagogiske forløb. Dette anses som centralt for at kunne finde frem til en fælles forståelse af bekymringen og problemet, hjemmepædagogforløbet er baseret på. Hvor forældrene positionerer deres eget barn som normalt, positionerer hjemmepædagogerne barnet som afvigende i sin udvikling på forsk. vis. Ved opnåelsen af en fælles forståelse og meningsdannelse, kan deltagelsen i indsatsen anskues som mere meningsfuld for forældrene. Før denne fælles forståelse opnås, er familiens deltagelse præget af usikkerhed og forældrene føler sig bl.a. misforståede ift. egen forældrerolle og barnets positionering, og er usikre på om hjemmepædagogen skal kontrollere, om forældreskabet er godt nok. De indvilger ofte i ordningen for netop at bevise, at der ikke er grund til bekymring for barnet, og at de er gode forældre.

Visiteringen til ordningen er baseret på bekymringer og er af forebyggende karakter. Pba. dette kan tilbuddet om ordningen fremstå som diskriminerende overfor de familier der ikke passer ind i positioneringen som tilhørende en dansk standard middelklassefamilie.

Der findes ifm. bekymringer, som kan udløse visitering til indsatsen, en opmærksomhed på den sociale arv, hvilket betyder, at forældre, som anses at have el. have haft sociale problemer, ses som en risikofaktor for deres barns opnåelse af det gode børneliv. Denne måde at udvise

bekymring for et barn har en diskriminerende virkning på familien, hvor forældrene føler sig forkert og uretfærdigt positioneret.

Ifm. dette, findes en selvfølgelighed i én rigtig og standardiseret opdragelsesform, hvor opdragelse indenfor danske normer for civiliseret sameksistens og et hjemmelæringsmiljø bliver et krav til forældreskabet. Der er altså endnu en diskriminerende virkning både i og forud for indsatsen i de familier, der opdrager deres børn ud fra deres egen kulturelle tradition. Dette integrationselement i hjemmepædagogernes praksis har vist sig at have forskellig betydning for de deltagende familier m. etnisk minoritets baggrund. Hvor én forælder accepterer den "danske opdragelsesform" og ændrer tilgang til sine egne børn radikalt, forsøger en anden forælder at undgå flere tiltag i familien ved at klargøre, at hun har forstået hvordan det danske system fungerer.

Når den fælles forståelse opnås ml. forældre og hjemmepædagoger i positioneringsforhandlingerne, opnås også komplementære subjektpositioner for hhv. hjemmepædagoger, børn og forældre. Dvs. positioner deltagerne alle kan anerkende og benytte i fællesskab ifm. den fælles forståelse af ordningens formål. Det er ifm. dette, at samarbejdet m. hjemmepædagogen og deltagelsen i indsatsen bliver mere meningsfuld for forældrene. Dette anskues gennem forældrenes perspektiv på de tilknyttede hjemmepædagoger som ekstra familiemedlemmer, de kan sparre m., lære af og få hjælp fra, ift. problemer de selv har været m. til at definere.

Konklusionen vedr. betydningerne ifm. familiernes deltagelse i ordningen, lægger op til en perspektivering, hvor undersøgelsens resultater bringes videre som opmærksomhedspunkter for indsatsens forsk. aktører.

9. Perspektivering

Perspektiveringen i nærværende speciale sammenkobler min egen etiske forpligtelse til at viderebringe forældrenes stemme, i form af de fundne kritikpunkter, m. samarbejdsaftalens formål om at bidrage til at styrke den hjemmepædagogiske ordnings praksis i Sv. Kommune.

[Opmærksomhedspunkter i hjemmepædagogordningen](#)

Flg. afsnit præsenterer nogle vigtige opmærksomhedspunkter ifm. udvikling af den hjemmepædagogiske praksis, tiltænkt som anbefalinger til hhv. projektansvarlige, ledere og hjemmepædagoger i ordningen.

[Visiteringen](#)

Ved visiteringen til ordningen kan bekymringerne, der henvises til fra politisk side, fremstå diskriminerende for familierne. Det kan som det første anbefales, at der i dagtilbud og ifm. indsatsen reflekteres over, hvilke forståelser og dertilhørende bekymringer ifm. det gode børneliv og det tilknyttede forældreskab, der er dominerende i praksis. Der anses en risiko for at visitere familier til ordningen pba. bekymringer, bundet i kommunikationsproblemer el. fordomme, som har en diskriminerende betydning for familierne. Generelt anbefales det derfor, at der arbejdes på at skabe mere mangfoldige forståelser af det gode børneliv og forældreskab, både i dagtilbud og i indsatsen. Forståelser skabes gennem specifikke kulturer og dertilhørende værdier og det kan derfor ikke forventes at alle forældre og børn er ens. Ligeså kan de interkulturelle kommunikative kompetencer ifm. dagtilbud m. fordel styrkes for at undgå misforståelser i forældresamarbejdet.

For det andet, er der behov for at reflektere over brugen af begrebet om den sociale arv ifm. bekymringer for børn i forebyggende indsatser. Det tolkes i undersøgelsen at denne positionering kan have betydning for forældrenes forståelse af egen forælderrolle og virke fastlåsende for forældre, der netop giver udtryk for et ønske om at skabe en bedre barndom for deres egne børn, end de selv har haft.

Familier der visiteres til ordningen siger ofte ja til tilbuddet for at bevise, at der ikke er grund til bekymring.

[Hjemmepædagogforløbet](#)

Ved start i forløbet er forældrene ofte usikre og en vigtig opgave for hjemmepædagogen er ifm. dette, at have fokus på at skabe gode og anerkendende positioner for forældreskabet og en god

relation til familien. I ordningen er det samtidig vigtigt at stræbe efter en fælles forståelse af problemet, der indgribes i. Netop fordi ordningen er forebyggende, vil problemet for indsatsen være til forhandling ml. forældre, dagtilbud og hjemmepædagoger. Den fælles forståelse er dét, der kan skabe en base for at finde meningsfuldhed for familiens deltagelse, for det gode forældresamarbejde og i sidste ende for forandring og udvikling mhp. en fælles opnåelse af barnets gode børneliv.

[Hvordan er ordningen til gavn for familierne?](#)

Indsatsen er på trods af ovenst. kritik, til gavn for deltagerne og flg. positive betydninger skal fokuseres på i videreudviklingen af ordningen.

Jeg forstår, i de forløb jeg har fulgt, at børnene udvikler sig på de punkter hvor de ikke følger normen og får derved fx lettere ved at kommunikere ved start i børnehaven og derigennem kan opnå en større trivsel fra start. Andre børn lærer de sociale normer og forventninger ift. et dansk dagtilbud og undgår at opleve frustrerede pædagoger, PPR og stressende testsituationer og kan koncentrere sig om læringen i børnehaven, fordi basen for dette er opbygget forinden. Dette er også til gavn for både forældre og dagtilbud. Forældrene har lært hvordan de kan stimulere deres eget barns udvikling i hjemmet og har en støtte i hjemmepædagogen i de situationer hvor forældrene er i tvivl om de gør det godt nok. Hjemmepædagogen er ligeledes en støtte i kommunikationen ml. forældre og dagtilbud.

I ingen af de interviewede familier har der fortsat været bekymring for barnets trivsel, men er der problemer som er for store til ordningen, handles der ud fra barnets bedste og skabes kontakt til den rette instans. På denne måde kan elementet af den sociale kontrol i ordningen også være til gavn i nogle tilfælde.

[Hvordan undgås diskrimination af familierne?](#)

Det ideelle ville være, at deltagelsen i ordningen fra start, var meningsfuld for familierne ifm. en fælles forståelse for indsatsens formål. I dette speciale fokuseres på hvordan forståelser italesættes og hvilke betydninger dette har for deltagerne. Det er ifm. dette vigtigt for forældrene at de selv og deres børn positioneres som normale og ikke som afvigende. Forældrene kan dog anerkende udviklingsproblematikker hos deres børn som fx sproglige udfordringer. Samtidig er begreberne udsathed hos børn og social arv ifm. indsatsen med til at placere forældre i en position hvor de forstås som en trussel for barnet ifm. at være facilitatorer

for udformningen af barnets liv. Det kan være op til diskussion hvilke begreber der er mere hensigtsmæssige at benytte i visiteringen til ordningen. Via denne undersøgelse, anskues at den opgave hjemmepædagogerne har størst succes med i familierne, efter forhandlingen af en fælles forståelse, er den "midlertidige udviklingsstøtte", hvilket også kan sammenkobles med kriteriet for visitering af familier med problemer af lav kompleksitet.

10.Referencer

Bagge Kousholt, K. (2018). Betingelses-, betydning- og begrundelsesanalyse- elevperspektiver på test som eksempel. I: Bøttcher, L. Kousholt, D. & Winther-Lindqvist, D. (red) *Kvalitative analyseprocesser- med eksempler fra det pædagogiske psykologiske felt* (237-261). samfundslitteratur.

Brinkmann, S. (2020). Etik i en kvalitativ verden. I: Brinkmann, S. & Tanggard, L. (red) *Kvalitative metoder- En grundbog* (3.udg. 1.opl.) (581-600). Hans Reitzels forlag

Burr, V. (2015). *Social constructionism* (3. udg.). New York: Routledge

Børne- og Undervisningsministeriet (2021). *Den styrkede pædagogiske læreplan- Rammer og indhold*. Tilgået d.22.3.2021 på https://emu.dk/sites/default/files/2020-03/7044%20SPL%20Den_styrkede_paedagogiske_laereplan_21_WEB.pdf

Davies, B. & Harré, R. (2018). *Positionering: Diskursiv produktion af selver*. København: Forlaget Mindspace (1.udg. 2. opl.)

Dumbrill, G.C, (2006). Parental experience of child protection intervention: A qualitative study. *Child Abuse & Neglect* (30), 27–37

Dupret, K., Krøjer, J. & Baagøe Nielsen, S. (2016). Introduktion til social intervention. I: Krøjer, J. & Dupret K. (red), *Social intervention- Meningsfuld indgriben i menneskers liv* (1. udg. 1 opl.) (7-27). Frydenlund

Egholm, L. (2014). Socialkonstruktivisme og diskursanalyse. I: Egholm, L. (2014) *Videnskabsteori- perspektiver på organisationer og samfund* (147-168). Hans Reitzels Forlag

Flyvbjerg, B. (2020). Fem misforståelser om casestudiet. I: Brinkmann, S. & Tanggard, L. (red) *Kvalitative metoder- En grundbog* (3.udg. 1.opl.) (621-651). Hans Reitzels forlag

Gergen, K. & Gergen, M. (2005). *Social konstruktion- ind i samtalen*. Psykologisk forlag

Gilliam L. & Gulløv, E. (2012). *Civiliserende institutioner- om idealer og distinktioner i opdragelse*. Aarhus Universitetsforlag

Guralnick, M.J. (2008). International Perspectives on Early Intervention A Search for Common Ground. *Journal of Early Intervention*, Vol. 30, (Nr. 2) 90-101. Tilgået d. 26.4.2021 på <http://jei.sagepub.com>

Haavind, H. (1992). Livsbetingelser bearbejdes til livsform. I: Haavind, H. *Liten og stor. Mødres omsorg og barns udviklingsmuligheder* (85-113). Oslo: Universitetsforlaget

Hagedorn-Rasmussen, P. & Krøjer, J. (2019). Indledning. I: Krøjer, J. & Hagedorn-Rasmussen, P (2019). *Meningsfuldt? Kritiske perspektiver på social intervention* (7-32). Frydenlund Academic

- Heckman, J. (2019). Uddannelse, færdigheder og synapser. I: Arnmark, L., Bohm, S., Bergholdt Asmussen, D.(red), Csonka, A., Eggert, A, Vrang Elias, S, Heckman, J., Hougaard, A., Kjær Olsen, A., Ottsen, C: (red), Due Pedersen, L. og Skovgaard Væver, M. *Tidlig indsats i dagtilbud- Perspektiver på Heckman-kurven* (17-91). Dafolo A/S
- Hennum, N. (2014). Developing Child-Centered Social Policies: When Professionalism Takes Over. *Social sciences*, vol.3, 441-459. Tilgået d. 26.4.2021 på www.mdpi.com/journal/socsci
- Hennum N. (2015). Makten i barnet. *Norges barnevern*, vol.92 (2), 124-139.
- Hyun- Kyung, Y. & Tierney, K. P. (2016). Family involvement in early intervention service planning: Links to parental satisfaction and self-efficacy. *Journal of Early Childhood Research*, Vol. 14 (3), (333-346). Tilgået d. 26.4.2021 på sagepub.co.uk/journals
- Iversen, K., Williams Strandby, M., Schmidt A. og Skov Kloppenborg, H. (2020). *Kommunernes omlægning til en tidligere forebyggende indsats på børn- og ungeområdet- Erfaringsopsamling*. VIVE- Det nationale forskning- og analysecenter for velfærd
- Jensen, B., Holm, A., Allerup. P. og Kragh, A. (2009). *Effekter af indsatser for socialt udsatte børn i daginstitutioner*. Danmarks pædagogiske universitetsforlag
- Juhl, P. (2014). *På sporet af det gode børneliv- samfundets bekymring og børns perspektiver på problemer i hverdagslivet*. Roskilde universitet: Ph.d.-programmet Hverdagslivets Socialpsykologi
- Juhl, P. (2016). Parenting on the edge: Doing good parenthood in child protection services intervention. I: Westerling, A., Dannesbroe, K.I., Lind, J. & Sparman. A. (red.). *Doing good parenthood- Ideals on practices of parental involvement*. Palgrave MacMillans studies in family and intimate life.
- Kampmann, J. (2003). Barndomssociologi – fra marginaliseret provokatør til mainstream leverandør. *Sociologi* (nr.2), 14. årg. (79-94)
- Kampmann, J. (1999). Børne-billed-brud- refleksioner omkring en udviklingshistorie. I: Mossalski, S. & Kirkegaard, P. (red.) *Pædagogiske refleksioner* (109-122). Forlaget Klim
- Kousholt, D. & Berliner, P. (2013). *VIDA- forskningsrapport 3- Vidensbaseret indsats overfor udsatte børn i dagtilbud- Modelprogram Forældreinddragelse*. Aarhus Universitet
- Kristiansen, S (2020). Kvalitative analyseredskaber. I: Brinkmann, S. & Tanggard, L. (red) *Kvalitative metoder- En grundbog* (3.udg. 1.opl.) (601-619). Hans Reitzels forlag
- Krogstrup, H.K. (2016). Human procession- løsninger og evaluering. I: Krogstrup, H.K. *Evalueringmodeller* (3.udg.) (21-36). Hans Reitzels Forlag
- Lindgård-Henriksen (2018). Oversætterens introduktion. I: Davies, B. & Harré, R. (red) *Positionering: Diskursiv produktion af selver* (1.udg. 2. opl.) (10-19). København: Forlaget Mindspace

Lund Clement, S. (2017). I respondentens sted: Forståelse, viden og hukommelse. I: Frederiksen, M., Gundelach, P & Skovgaard Nielsen, R. (red.) *Survey- Design, stikprøve, spørgeskema, analyse* (101-114). Hans Reitzels Forlag

Servicestyrelsen (2011). *Håndbog om barnets reform*. Odense: Servicestyrelsen

Socialstyrelsen (u.å) *Strategisk ramme & Faglig retning- Koncept for omlægning til en tidligere forebyggende indsats for børn og unge i udsatte positioner. Viden til gavn*. Tilgået d. 7.5.2021 på [https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/Strategisk ramme & Faglig retning for omlægning til en tidligere forebyggende indsats](https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/Strategisk%20ramme%20&%20Faglig%20retning%20for%20oml%C3%A6gning%20til%20en%20tidligere%20forebyggende%20indsats) — Socialstyrelsen - Viden til gavn

Staunæs, D. & Søndergaard, D.M. (2010). Interview i en tangotid. I: Jarvinen, M. & Mik-Meyer, N. (red.) *Kvalitative Metoder i et interaktionistisk perspektiv. Interview, observationer og dokumenter* (49-72). Hans Reitzels Forlag

Tanggard, L. & Brinkmann, S. (2020). Kvalitet i kvalitative studier. I: Brinkmann, S. & Tanggard, L. (red) *Kvalitative metoder- En grundbog* (3.udg. 1.opl.) (657-670). Hans Reitzels forlag

UVM a (u.å). *Puljer*. Tilgået d. 7.5.2021 på <https://www.uvm.dk/puljer-udbud-og-prisuddelinger/puljer/puljeoversigt/tidligere-udmeldte-puljer/dagtilbud/pulje-til-udvikling-og-implementering-af-en-kommunal-stoette-og-vejledningsindsats>

UVM a1 (2019). *Modelbeskrivelse*. Tilgået d. 7.5.2021 på <https://www.uvm.dk/puljer-udbud-og-prisuddelinger/puljer/puljeoversigt/tidligere-udmeldte-puljer/dagtilbud/pulje-til-udvikling-og-implementering-af-en-kommunal-stoette-og-vejledningsindsats>

UVM b (u.å). *Stærke dagtilbud*. Tilgået d. 4.3.2021 på <https://www.uvm.dk/dagtilbud/love-og-regler--formaal-og-aftaler/aftalen-om-staerke-dagtilbud/kort-om-aftalen>

UVM c (u.å). *1000-dages programmet*. Tilgået d. 4.2.2021 på <https://www.uvm.dk/dagtilbud/love-og-regler--formaal-og-aftaler/1000-dages-programmet>

Warming, H., Kampmann, J. & Rasmussen, K (2017). Afslutning: børneperspektivet. I: Warming, H., Kampmann, J. & Rasmussen, K. (red.) *Interview med børn* (221-234). København: Hans Reitzels Forlag